

Миколаївський державний гуманітарний університет
ім. Петра Могили
комплексу «Кієво-Могилянська академія»

Ситник В.О.

***Теорія держави
і
права***

Навчально-методичні матеріали

Миколаїв – 2003

ББК 66
К 60
УДК 32 (091) (075.8)

К 60 **Ситник В.О.** Теорія держави і права. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2003. - с.

ББК 66

Дана робота підготовлена на основі навчально – методичного комплексу з курсу “Теорія держави і права”. В її зміст входять: тематика лекцій, плани практичних занять; методичні вказівки по самостійній роботі студентів; тематика письмових робіт та питання до іспитів з навчальної дисципліни. Методичні матеріали розраховані на викладачів та студентів вищого навчального закладу.

© МДГУ ім. Петра Могили, 2003

КОНЦЕПЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року, визначає Україну як суверенну і незалежну, демократичну соціальну, правову державу.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Конституція закріплення такого підходу до людини і громадянина та права вимагає організації і здійснення діяльності держави, її органів і посадових осіб.

Без належного рівня правових знань і розуміння не лише змісту принципів чинного законодавства, але й основних принципів, ідей, закономірностей та напрямків розвитку основоположних державно-правових явищ, неможлива активна участь фахівця в державному та суспільному житті.

Значне місце в системі освіти у вищій школі належить курсу "Теорія держави і права". Вказаний курс орієнтований на такі завдання:

- опанувати методологію дослідження державно-правових явищ, належний рівень загально-теоретичних правових понять та категорій; поглибити знання студентів відносно суттєвості, змісту та форми держави і права, системи основних прав, свобод та обов'язків людини;
- засвоїти поняття правової держави та її співвідношення з громадянським суспільством;
- закласти основи системи правових поглядів і переконань студентів, вміння аналізувати структуру права і законодавства правової форми діяльності держави;
- формувати у студентів навички правомірної поведінки та практичного застосування набутих знань в життєвих ситуаціях, виконуючі ролі громадянина, члена чи голови родини, студента, власника майна, підприємця, державного службовця, або працівника органів місцевого самоврядування;
- виховувати у студентів потребу і необхідність особистого виконання законів, нетерпимість і непримиримість до протиправної поведінки;
- виробляти у студентів уміння аналізувати та прогнозувати суспільно-політичні явища та події в Україні та за кордоном, спираючись на знання предмету Теорії держави і права, основних і допоміжних методів дослідження держави і права, поняття правомірної та протиправної поведінки, правопорушення та юридичну відповідальність, а також користуватись вітчизняними нормативними та міжнародно-правовими актами, різними джерелами права та юридичною літературою.

Вказані особливості вимог до знань та умінь студентів зумовили структуру програми.

Враховуючи відведений час на освоєння дисципліни, пропонується такий підхід, коли з кожної теми розглядаються найзагальніші та найсуттєвіші поняття.

Окрім того, потрібно зважити на те, що в умовах правової реформи, активної законотворчої діяльності Верховної Ради України, буде йти постійне корегування в темах з врахуванням прийняття новітніх правових актів.

Під час вивчення матеріалу з теорії держави і права необхідно більш широко використати між-предметні зв'язки особливо з філософією, логікою, політекономією та зарубіжною літературою.

**Робочий тематичний план з дисципліни
«Теорія держави і права»**

№	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, метод і функції теорії держави і права.	2
2	Поняття, сутність і походження держави.	2
3	Держава, політична влада, політична система суспільства.	2
4	Народовладдя як основа представницької демократії.	2
5	Держава, право та громадянин.	2
6	Функції держави.	2
7	Форми держави.	2
8	Механізм держави.	2
9	Основні сучасні концепції держави.	2
10	Поняття, сутність і походження права.	2
11	Формування та розвиток державно-правової думки в Україні.	2
12	Правосвідомість і правова культура.	2
13	Норми права та інші соціальні норми.	2
14	Право-утворення та форми права.	2
15	Система права і система законодавства.	2
16	Реалізація норм права. Правові відносини.	2
17	Правова поведінка, правопорушення та юридична відповідальність. Законність, правопорядок і державна дисципліна.	2
18	Правове регулювання та його механізм.	2
19	Процесуальне право та його характеристика.	2
20	Основні сучасні концепції права.	2
21	Романо - германська правова сім'я. Англо - саксонська правова сім'я. Мусульманське право. Сім'я традиційного права.	2

**Зміст програми за темами
з предмету "Теорія держави і права"**

Тема 1.

Предмет, метод і функції дисципліни.

Предмет теорії держави і права. Методологія теорії держави і права. Функції науки теорії держави і права, її місце і роль у системі юридичних наук. Виникнення і розвиток загально -теоретичної юридичної науки в Україні.

Тема 2.

Поняття, сутність і походження держави.

Основні ознаки держави. Організація соціальної влади в первіснообщинному суспільстві. Виникнення держави. Загальна характеристика та основні ознаки правової держави.

Тема 3.

Держава, політична влада, політична система суспільства.

Поняття та ознаки політичної влади. Поняття та елементи політичної системи суспільства. Місце і роль держави у політичній системі та здійсненні державної влади.

Тема 4.

Народовладдя як основа представницької демократії.

Поняття народовладдя. Організація народовладдя та його основні інститути.

Тема 5.

Держава, право та громадянин.

Співвідношення держави та особистості. Співвідношення об'єктивного та суб'єктивного права.

Тема 6.

Функції держави.

Поняття функцій держави, форми і методи їх здійснення. Види функцій держави.

Тема 7.

Форми держави.

Форми держави: поняття і структура. Форми державного правління. Форми державного устрою. Державний режим.

Тема 8.

Механізм держави.

Механізм держави як система державних організацій. Поняття і структура державного апарату.

Тема 9.

Основні сучасні концепції держави.

Теорія правової держави. Теорія держави загального благоденства. Теорія еліт. Фашистські ідеї державності. Теорія національної держави.

Тема 10.

Поняття, сутність і походження права.

Основні ознаки права. Принципи права. Функції права. Право і суспільство. Право і матеріально-суспільні відносини. Право і демократія.

Тема 11.

Формування і розвиток державно-правової думки в Україні.

Тема 12.

Правосвідомість і правова культура.

Правосвідомість. Правова культура.

Тема 13.

Норми права та інші соціальні норми.

Поняття, види та основні ознаки соціальних норм. Поняття, ознаки і види норм права. Структура норм права. Місце норм права в системі соціальних норм. Взаємодія норм права з іншими соціальними нормами.

Тема 14.

Право-утворення та форми (джерела) права.

Поняття право-утворення. Правотворчість. Джерела, форми права та їх класифікація.

Тема 15.

Система права і система законодавства.

Система права. Система законодавства.

Тема 16.

Реалізація норм права. Правові відносини.

Поняття та основні норми реалізації норм права. Застосування норм права як особлива форма його реалізації. Основні стадії процесу застосування норм права. Прогалини в праві і засоби їх

Тема 17.

Правова поведінка, правопорушення та юридична відповідальність.

Законність, правопорядок і державна дисципліна.

Правова поведінка. Правомірна поведінка. Протиправна поведінка (правопорушення). Юридична відповідальність. Поняття законності.

Поняття правопорядку. Поняття державної дисципліни

Тема 18.

Правове регулювання та його механізм.

Поняття, предмет, прийоми і типи правового регулювання. Механізм, основні елементи та стадії правового регулювання. Місце і роль держави у функціонуванні механізму регулювання суспільних відносин. Ефективність правового регулювання суспільних відносин.

Тема 19.

Процесуальне право та його характеристика.

Юридичний процес-елемент процесуально-правового механізму. Природа і система процесуального права. Норми процесуального права, їх структура та ознаки.

Тема 20.

Основні сучасні концепції права.

Тема 21.

Романо - германська правова сім'я. Англосаксонська правова сім'я.

Мусульманське право. Сім'я традиційного права.

Поняття і структура права у країнах романо-германської правової сім'ї. Форми (джерела) права у країнах романо-германської правової сім'ї. Загальна характеристика права окремих країн, що відносяться до романо - германської правової сім'ї. Структура і джерела англійського права. Розвиток функціонування права США. Право інших країн англосаксонської правової сім'ї.

Особливості виникнення та загальна характеристика мусульманського права. Джерела мусульманського права. Основні особливості структури мусульманського права. Трудове право. Міжнародне право. Мусульманське право в сучасному світі.

Загальна характеристика традиційного права. Звичаєве право Африки. Далекосхідне право.

**Плани семінарських занять з дисципліни
"Теорія держави і права"**

1. План семінару на тему

"Предмет, метод і функції теорії держави і права"

1. Виникнення і розвиток загальнотеоретичної юридичної науки в Україні.
2. Розпад родового ладу і виникнення української держави та права. Виникнення та розвиток української держави та права Київської Русі.
3. Предмет теорії держави і права. Методологія теорії держави і права.
4. Функції науки теорії держави і права, їх місце і роль в системі гуманітарних наук.

Рекомендована література.

1. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права і держави. Київ, 1994.
2. Сурілов О. В. Теорія держави і права. Київ-Одеса, 1989.
3. Котюк В. О. Теорія права. Київ, Вентурі, 1996.
4. Гегель Г. Філософія права. Москва, 1990.
5. Історія філософії України. Київ, 1993.
6. Іваньо І. В. Життєвий шлях і формування світогляду. В кн.: Філософія Григорія Сковороди. Київ, 1972.
7. Іваньо І. В. Філософія і стиль мислення Г. Сковороди. Київ, 1983.
8. Новицкий Й. Б. Основи римського громадянського права. Москва, 1972.
9. Недбайло П. Е. Введение в общую теорию государства и права. Киев, 1973.
10. Неновски Нено. Право и ценности. Москва, 1987.
11. Сорокин П. А. Системы социологии. Т.2. Москва, 1993.
12. Орзих М. Ф. Право и личность. Киев-Одесса, 1978.
13. Ясперс Карл. Смысл и назначение истории. Москва, 1994.

2. План семінару на тему

"Поняття, сутність і походження держави"

1. Основні ознаки держави. Організація соціальної влади у первіснообщинному суспільстві.
2. Держава як закономірний результат розвитку цивілізації, історичне надбання людства. Виникнення держави.
3. Історичні типи держави.
4. Загальна характеристика та основні ознаки правової держави.

Рекомендована література.

1. Азаркин Н. М. Монтескье. Москва, 1988.
2. Гегель Г. Государство// в кн. Философия права. Москва, 1990.
3. Грушевський М. Історія України- Русі. Т. 1-8. Київ, 1991-1996.
4. История античности. Т.1, 2. Москва, 1989.
5. Копиленко О. Л. "Сто днів" Центральної Ради. Київ, 1992.
6. Крапининникова Н. А. История права Востока. Москва, 1994.
7. Макиавелли Николло. Государь. Москва, 1990.
8. Ясперс Карл. Смысл и назначение истории. Москва, 1994.

3. План семінару на тему**"Держава, політична влада, політична система суспільства"**

1. Поняття і ознаки політичної влади.
2. Поняття та елементи політичної системи суспільства.
3. Місце і роль держави у політичній системі суспільства та мета здійснення державної влади.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Арон Реймон. Мнимый марксизм. Москва, 1993.
3. Байтин М. Й. Государство и политическая власть. Саратов, 1972.
4. Бурацкий Ф., Мужинский В. Народ и власть. Москва, 1986.
5. Восленский М. Номенклатура. Москва, 1991.
6. Гаджиев К. С. Политическая наука. Москва, 1995.
7. Зиновьев А. Коммунизм как реальность. Москва, 1994.
8. Кампо В. Українські реформи: політика і право. Київ, 1995.
9. Кейзеров Н. М. Власть и авторитет. Москва, 1973.
10. Політологія. Львів. 1993.
11. Політологія посткомунізму. Київ, 1995.
12. Основы теории политической системы. Москва, 1985.
13. Палиенко Н. Н. Суверенитет. Историческое развитие идеи суверенитета и его правовое значение. Ярославль. 1903.
14. Сиренко В. Ф. Интересы - власть - управление. Киев, 1991.
15. Сорос Джордж. Утверждения демократії. Київ, 1994.

4. План семінару на тему**"Народовладдя як основи представницької демократії"**

1. Поняття народовладдя.
2. Організація народовладдя та його основні інститути.
3. Громадянство України.

4. Народ України - носій суверенітету, єдине джерело державної влади.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Арон Реймон. Демократия и тоталитаризм. Москва, 1993.
3. Ардан Ф. Франция: государственная система. Москва, 1994.
4. Бердяев Н. Судьба России. Москва, 1918.
5. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє. Київ, 1993.
6. Депутат парламента в зарубіжних державах. Москва, 1995.
7. Кистяковский Б. В защиту права.
8. Мартыненко П. Ф. Сравнительное конституционное право. Киев, 1987.
9. Милль Дж. Стюарт. Представительные управления. СПб., 1897.
10. Монтескье Ш. Дух законов. Москва, 1968.
11. Очерки парламентского права (зарубежный опыт). Москва, 1993.
12. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування. Мюнхен, 1963.
13. Парламент и Президент (опыт зарубежных стран). Москва, 1995.
14. Полигические проблемы теории государства. Москва, 1993.
15. Разделенная демократия. Сотрудничество и конфликт между Президентом и Конгрессом. Москва, 1994.
16. Сіган Бернард Г. Створення Конституції для народу, чи республіки, які здобули свободу. Київ, 1993.
17. Сахаров Н. А. Институт Президентства в современном мире. Москва, 1994.
18. Токвиль Алексис. Демократия в Америке. Москва, 1994.
19. Улсон Джеймс. Американское правительство. Москва, 1995.
20. Харц Луис. Либеральная традиция в Америке. Москва, 1993.
21. Шаповал В. Зарубіжний парламентаризм. Київ, 1993.
22. Шаповал В. Вищі органи сучасної держави. Київ, 1995.

**5. План семінара на тему
"Держава, право та громадянин".**

1. Співвідношення держави та особистості.
2. Співвідношення об'єктивного і суб'єктивного права.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Закон України "Про місцеве самоврядування". Відомості Верховної Ради України. №24. Київ, 1977.

3. Права человека. Основные международные документы. Москва, 1990.
4. Документ Копенгагенского совещания по человеческому измерению СБСЕ // Между народная жизнь. 1990. №9.
5. Минимальные стандартные правила общения с заключенными. Приняты I Конгрессом ООН по вопросу преступности й обращению с правонарушителями. Женева, 1955.
6. Основные принципы, касающиеся независимости судебных органов./ Приняты 7 Конгрессом ООН по предупреждению преступности й обращению с правонарушителями. Милан, 1986.
7. Свод принципов защиты всех лиц, подвергаемых задержанню или заключению в какой бы то ни было форме. // Резолюция 43-173 Генеральной Ассамблеи ООН от 9 декабря 1989.
8. Витрук Н. В. Основы теории правового положения личности. Москва, 1979.
9. Даниленко В. Н. Декларация и реальность. Москва, 1989.
10. Довідник з прав людини. Київ, 1995.
11. Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод. 1950.
12. Европейская социальная хартия, 1961.
13. Защита прав личности в гражданском процессе. Москва, 1986.
14. Лукашева Е. А. Право, Мораль, Личность. Москва, 1986.
15. Матузов Н. Й. Личность. Право. Демократия. Саратов, 1987.
16. Международная комиссия по расследованию голода на Украине 1932-1933 годов. Итоговый отчет 1990. Киев. 1992.
17. Мельгунов С. П. Красный террор России. Москва, 1990.
18. Права человека: проблемы и перспективы. Москва, 1990.
19. Общая теория прав человека. Москва, 1996.
20. Строгович М. С. Право обвиняемого на защиту и презумпция невиновности. Москва, 1984.
21. Український часопис прав людини. Київ, 1995.

6. План семінару на тему "Функції держави".

1. Поняття функцій держави, форми і методи їх здійснення.
2. Види функцій держави.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Бердяев Н. Философия неравенства. Москва, 1990.

3. Волович В., Юренко О. Україна: тенденції соціального розвитку. // Політологічні читання. 1992. №2.
4. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє. / Доповідь Римському клубові. Київ, 1993.
5. Гаврилишин О. Основні елементи теорії ринкової системи. Київ, 1992.
6. Ильин Й. А. Путь к очевидности. Москва, 1993.
7. Пщенко Ю. Реалії та реальності духовного відродження. // Політологічні читання. 1992. №2.
8. Камгю В. Українські реформи: політика і право. Київ, 1995.
9. Реферативний обзор действующего законодательства Украины и практики его применения (сфера экономики). Киев. 1993.
10. Римаренко Ю. І. Національний розвиток України. Київ, 1995.
11. Сакс Дж. Рыночная экономика в России. Москва, 1995.
12. Чиркин В.Е. Разделение властей: социальные и юридические аспекты. // Советское государство и право. 1990. №8.

7. План семінару на тему "Форми держави".

1. Форми держави: поняття і структура.
2. Форми державного правління.
3. Форми державного устрою.
4. Державний режим.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Александренко Г. В. Буржуазный федерализм. Київ, 1962.
3. Витченко А. М. Теоретические проблемы исследования государственной власти. Саратов, 1982,
4. Восленский М. Номенклатура. Москва, 1991.
5. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. Т.2. москва, 1995.
6. Копейчиков В. В. Механизм государства в советской федерации. Москва, 1973.
7. Очерки парламентского права. Москва, 1993.
8. Парламенты мира. Москва, 1991.
9. Парламент и президент. Москва, 1995.
10. Петров В. С. Тип и форма государства. Л., 1967.
11. Петров В. С. Сущность, содержание и формн государства. Ленинград, 1971.

12. Політологія посткомунізму. Київ, 1995.
13. Разделенная демократия. Сотрудничество и конфликт между Президентом и Конгрессом. Москва, 1994.
14. Сахаров Н. А. Институт президентства в современном мире. Москва, 1994.
15. Уилсон Дж. Американское правительство. Москва, 1995.
16. Фадеев В. Й. Муниципальное право России. Москва, 1994.
17. Чиркин В. Е. Формы социалистического государства. Москва, 1970.
18. Шаповал В. Зарубіжний парламентаризм. Київ, 1993.
19. Шаповал В. Вищі органи сучасної держави. Порівняльний аналіз. Київ, 1995.
20. Шаповал В. Президент і механізми здійснення державної влади. // НКД Наукові доповіді. Вип. №36. 1995.
21. Штайнбергер. Модели конституционной юрисдикции. Европейская Комиссия за демократию через право. Говет Европы, 1994.

8. План семінару на тему "Механізм держави".

1. Механізм держави як система державних організацій.
2. Поняття і структура державного апарату.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Анбраш Юмаш. Судья и общество. Москва, 1980.
3. Ардан Филипп. Франция: государственная система. Москва, 1994.
4. Арон Реймон. Демократия и тоталитаризм. Москва, 1993.
5. Гурне Бернар. Державне управління. Київ, 1993.
6. Закон України "Про підприємництво в Україні". Київ, 1991.
7. Закон України "Про власність". Київ, 1991.
8. Конституційні акти України 1917-1920. Київ, 1992.
9. Конституции буржуазных государств. Москва, 1982.
10. Копейчиков В. В. Механизм советского государства. Москва, 1968.
11. Сиренко В. Ф. Интересы - власть - управление. Киев, 1991.

9 План семінару на тему "Основні сучасні концепції держави".

1. Теорія правової держави.
2. Теорія "держави загального благоденства".

3. Теорія еліт.
4. Фашистські ідеї державності.
5. Теорія національної держави.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Власть: очерки современной политической философии Запада. Москва, 1989.
3. Гаджиев К. С. Политическая наука. Москва, 1995.
4. Іванішин В. Нація. Державність. Націоналізм. Дрогобич, 1992.
5. История политических и правовых учений XIX века. Москва, 1995.
6. Копейчиков В. В. Народовластие и личность. Киев, 1991.
7. История политических и правовых учений. Москва, 1988.
8. Копиленко О. Л. "Українська ідея" М. Грушевського: історія і сучасність. Київ, 1991.
9. Мамут Л. С. Зтатизм и анархизм как типы политического сознания. Москва, 1989.
10. Политические проблемы теории государства. Москва, 1993.
11. Правова держава. Київ, 1995.
12. Соколов А. Н. Правовое государство. Идея, теория, практика. Курск, 1994.
13. Шацкий Кжи. У гопия и традиция. Москва, 1990.
14. Зволюция современного буржуазного государства и права. Москва, 1991.

**10. План семінару на тему
"Поняття, сутність і походження права".**

1. Основні ознаки права.
2. Походження права.
3. Принципи права.
4. Функції права.
5. Право і суспільство.
6. Право і матеріальні суспільні відносини.
7. Право і демократія.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Алексеев С. С. Теория права. Москва, 1995.
3. Васильев А. М. Правовые категории. Москва, 1976.

4. Гегель Г. Философия права. Москва, 1990.
5. Гойман В. Й. Действие права. Москва, 1992.
6. Гусарев С. Д. Теория держави та права. Альбом схем. Київ, 1997.
7. Ильин Й. А. Путь к очевидности. Москва, 1992.
8. Ильин Й. А. Философия права. Нравственная философия. Москва, 1993.
9. Камко В. Українські реформи: політика і право. Київ, 1995.
10. Карташов В. Н. Введение в общую теорию правовой системы общества. Ярославль, 1995.
11. Кистяковский Б. А. В защиту права. // Вехи. Москва, 1994.
12. Крашенинникова Н. А. История права Востока. Москва, 1994.
13. Лисенков С. Л. До питання про сутність та зміст права. // Проблеми вдосконалення кримінального процесуального законодавства. Київ, 1993.
14. Недбайло П. Е. Введение в общую теорию государства и права. Киев, 1971.
15. Неновски Нено. Право и ценности. Москва, 1987.
16. Новгородцев П. Й. Сочинения. Москва, 1995.
17. Очерки парламентского права. Москва, 1993.
18. Посконин В. В. Правопонимание Толкотта Парсонса. Ижевск, 1995.
19. Сабо Имре. Основы теории права. Москва, 1974.
20. Суслов Ю. А. Конкретные исследования и развитие социологии права. Ленинград, 1983.
21. Теория права: новые идеи. (III выпуск). Москва, 1993.
22. Тихомиров Ю. А. Публичное право. Москва, 1995.

11. План семінару на тему

"Формування та розвиток державно-правової думки в Україні".

1. Розвиток української державно-правової ідеології.
2. Правові традиції Київської Русі.
3. Роль діячів Києво-Могилянської Академії в розвитку державно-правової думки України.
4. Розвиток державно-правової думки в Україні в ХІХ столітті.
5. Вчення про державу і право українських теоретиків національної державності.

Рекомендована література.

1. Історія держави і права України. За редакцією В. Г. Гончаренка. Вентурі. Київ, 1996.

2. Винниченко В. К. Відродження нації. Київ, 1990.
3. Винниченко В. К. Заповіт борцям за визволення. Київ, 1991.
4. Вишенський І. Твори. Київ, 1959.
5. Грацианский П. С. Десницкий. Москва, 1978.
6. Драгомонов М. П. Літературно-публіцистичні твори. Київ, 1970.
7. Ефименко А, Я. История украинского народа. Киев, 1990.
8. Історія філософії в Україні. Хрестоматія. Київ, 1993.
9. Кистяковский Б. А. Социальные науки и право. Москва, 1916.
10. Копиленко О. П. "Українська ідея" М. Грушевського: історія і сучасність. Київ, 1991.
11. Мала енциклопедія етнодержавознавства. Київ, 1996.
12. Скакун О. Ф. Политическая и правовая мысль на Украине (1861-1917). Харьков, 1987.
13. Сокуренок В. Г. Демокрагические учения о государстве и праве во второй половине XIX века (М. Драгоманов. С. Подолинский, О. Терлецкий). Львов, 1966.
14. Сковорода Г. Твори у 2-х томах. Київ, 1961.
15. Українська суспільно-політична думка в XX столітті. Документи і матеріали. Нью-Йорк. 1983.
16. Франко І. Вибрані суспільно-політичні і філософські твори. Київ, 1956.
17. Шевченко Т. Кобзар.

**12. План семінару на тему
"Правосвідомість і правокультура".**

1. Правосвідомість.
2. Правова культура.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Бердяев Н. Смысл истории. Млсква, 1990.
3. Бердяев Н. Философия неравенства. Москва, 1990.
4. Бердяев Н. Философия свободного духа. Москва, 1994.
5. Бородин В. В., Копейчиков В. В. Роль правовой культуры в формировании правового государства. // Советское государство и право. 1990. №2.
6. Гершензон М. О. Творческое самосознание. // Вехи. Москва. 1990.
7. Донцов Д. Націоналізм. Дух нації давнини. // У книзі "Історія філософії України". Хрестоматія. Київ, 1993.

8. Драгоманов М.П. Шевченко, українофіли і соціалізм. Чудацькі думки про українську національну справу.//Там же.
9. Явлин Й. А. Путь к очевидности. Москва, 1993.
10. История политических и правовых учений XX века. Москва, 1995.
11. Козюбра Н. Й. Социалистическое право и общественное сознание. Киев, 1979.
12. Липинський В. Листи до братів хліборобів. У книзі "Історія філософії України". Хрестоматія. Київ, 1993.
13. Лукашева Е. А. Социалистическое правосознание и законность. Москва, 1973.
14. Новгородцев П. Й. Кризис современного правосознания. Москва, 1995.
15. Разумович Л. Н. Политическая и правовая культура. Москва, 1989.
16. Сальников В. П. Социалистическая правовая культура. Саратов, 1989.
17. Франк С. Л. Духовные основы общества. Москва, 1992.

13. План семінару на тему "Норми права та інші соціальні норми".

1. Поняття соціальних норм.
2. Види та основні ознаки соціальних норм.
3. Поняття, ознаки і види норм права.
4. Структура норм права.
5. Місце і роль норм права в системі соціальних норм.
6. Взаємодія норм права з іншими соціальними нормами.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ. 1996.
2. Агешин Ю. А. Политика, право, мораль. Москва, 1982.
3. Алексеев С. С. Теория права. Москва, 1995.
4. Бакиров В. С. Ценностное сознание в активизации человеческого фактора. Харьков, 1988.
5. Винниченко В. К. Морально-эстетична позиція. // В кн.: Історія філософії України. Київ, 1993.
6. Гусарев С. Д. Теорія держави і права. Альбом схем. Київ, 1997.
7. Ильин Й. А. Путь к очевидности. Москва, 1993.
8. Кропоткин П. А. Зтика. Москва, 1991.
9. Кудрявцев Ю. В. Нормы права как Социалистическая информация. Москва, 1981.

10. Лукашева Е. А. Право. Мораль. Личность. Москва, 1986.
11. Мальцев Г. В. Социальная справедливость и право. Москва, 1977.
12. Нанейшвили Г. Д. Действительность права и опыт обоснования нормативных актов. Тбилиси, 1987.
13. Нерсисянц В. С. Право в системе социальной регуляции. Москва, 1986.
14. Нормы советского права. Саратов, 1986. ')
15. Пеньков Е. М. Социальные нормы. Москва, 1990.
16. Плахов В. Д. Социальные нормы. Философские основания общей теории. Москва, 1985.

**14. План семінару на тему
"Правоутворення та форми (джерела) права".**

1. Поняття правоутворення.
2. Правотворчість.
3. Джерела, форми права та їх класифікація.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Васильєв Р. Ф. Акты управления (знания, проблемы, исследования, понятия). Москва, 1987.
3. Гусарев С. Д. Теорія держави та права. Альбом схем. Київ, 1997.
4. Завадская Л. Н. Концепция закона: отрицательные отрицания. / Теория права. Новые идеи (третий выпуск). Москва, 1993.
5. Закон и ведомственные нормативные акты в СССР. Москва, 1980.
6. Зивс С. Л. Источники права. Москва, 1981.
7. Карташов В. Н. Введение в общую теорию правовой системы общества. Ярославль, 1995.
8. Копейчиков В. В. О нормативных свойствах актов местных органов государственной власти и управления. // Ученые записки Харьковского юридического института. Выпуск 7. Харьков, 1956.
9. Копейчиков В. В. Правовые акты местных органов государственной власти и управления. Москва, 1956.
10. Ливший Р. Право и законы в социалистическом правовом государстве. // Советское государство и право. №3, 1989.
П. Пийолкин А. С. Демократические основы создания нормативных актов. // Советское государство и право. №11, 1989.
11. Поленина С. В. Закон как средство реализации задач формирования правового государства. / Теория права: новые идеи (третий выпуск). Москва, 1993.

12. Рабане Й. А. О выработке и введение в действие нормативных актов в правовом государстве. / Правовое государство. Тарту, 1989.
13. Разумович Н. Н. Источники и форма права. // Советское государство и право. №3, 1988.
14. Скрипилев Е. А., Антонова Н. А. Учение о законе в русском правоведении второй половины XIX начале XX века. / Теория права: новые идеи (третий выпуск). Москва, 1993.
15. Тихомиров Ю. А. Закон в социалистическом правовом государстве. // Советское государство и право. №10, 1988.
16. Тихомиров Ю. А. Теория закона. Москва, 1982.

**15. План семінару на тему
"Система права і система законодавства".**

1. Система права.
2. Система законодавства.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Алексеев С.С. Ситуация советского права. Москва, 1975.
3. Бабаев В. К. Системообразующие связи права и их характеристика. Правовые и организационные меры борьбы с правонарушениями против социалистической собственности. Горький, 1982.
4. Веденеев Ю. А. О применении системного подхода в исследовании права. / Проблемы государства и права. Москва, 1974.
5. Гусарев С. Д. Теорія держави і права. Альбом схем. Київ, 1997.
6. Жеребкин В. Е. Логический анализ понятий права. Киев, 1976.
7. Заец А. П. Система советского законодательства (проблемы собственности). Киев, 1987.
8. Корнев А. П. Законодательная техника и координация административного права. // правоведение. №3, 1961.
9. Мамутов В. К. Совершенствование правового регулирования хозяйственной деятельности. Киев, 1982.
10. Назаров Б. А. Социалистическое право в системе социальных связей. Москва, 1976. И.
11. Пиголкин А. С. Николаева М.Н. Плановые основы совершенствования советского законодательства. //

- Правоведение. №3, 1982.
12. Полений С. В. Теоретические проблемы советского законодательства. Москва, 1979.
 13. Право и правотворчество. Москва, 1982.
 14. Садовский В. П. Основания общей теории систем. Москва, 1974.
 15. Самощенко Й. С. Мегадологическая роль системного подхода в изучении структуры советского законодательства. // Вопросы философии. №2, 1971.
 16. Системный подход и общая теория систем: статус, основные проблемы и перспективы развития. / Системные исследования. Ежегодник. Москва, 1979.
 17. Теоретические вопросы систематизации советского законодательства. Москва, 1962.
 18. Черданцев А. Ф. Системообразующие связи права. // Советское государство и право. №8, 1974.

16. План семінару на тему "Реалізація норм права".

1. Поняття та основні форми реалізації норм права.
2. Застосування норм права як особлива форма його реалізації.
3. Основні стадії процесу застосування норм права.
4. Прогалини в праві і засоби їх усунення.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Бурлай Е. В. Нормы права и правоотношения в социалистическом обществе. Киев, 1987.
3. Гревцов Ю. Й. Правоотношения и осуществление права. Ленинград, 1987.
4. Дюрягин Й. Я. Применение норм советского права. Свердловск, 1973.
5. Лазарев В. В. Эффективность правоприменительных актов. Казань, 1975.
6. Недбайло И. И. Применение советских правовых норм. Москва, 1960.
7. Нечепуров А. В. Юридическая квалификация в структуре правоприменительного процесса. / Вопросы теории государства и права. Саратов, 1991.
8. Нормы советского права. Саратов, 1987.
9. Осипов А.В. Понятия и характерные черты соблюдения права. //Вопросы теории государства и права. Саратов, 1988.
10. Проблемы реализации права. Свердловск, 1990.

11. Проблемы теории государства и права. Москва, 1987.
12. Реализация международно-правовых норм во внутреннем праве. Киев, 1992.
13. Решетов Ю. С. Реализация норм советского права. Системный анализ. Казань, 1989.
14. Сабо Имре. Основні теории права. Москва, 1974.
15. Синюков В. Н. Некоторые вопросы исследования юридических фактов. // Вопросы теории государства и права. Саратов, 1983.
16. Тамаш Андраш. Судья и общество. Москва, 1980.
17. Черданцев А. Ф. Толкование советского права. Москва, 1979.
18. Черкасов А. Д. О природе правоприменительных актов. Вопросы теории государства и права. Саратов, 1991.
19. Шашева Р. В. Процессуально-правовые акты и их реализация в социалистическом обществе. Казань. 1989.
20. Эффективность правовых норм. Москва, 1980.
21. Юсупов В.А. Нравоприменительная деятельность органов правления. Москва, 1979.
22. Явич Л. С. Право и общественные отношения. Москва, 1971.
23. Ягофаров Д. А. Юридические правила принятия правоприменительного акта. / Вопросы теории государства и права. Саратов, 1988.

17. План семінару на тему "Правові відносини".

1. Поняття правових відносин.
2. Зміст і види правових відносин.
3. Суб'єкти правових відносин.
4. Об'єкти правових відносин.
5. Юридичні факти.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Гревцов Ю.И. Правовые отношения и осуществления права. Ленинград, 1987.
3. Гусарев С.Д. Теорія держави та права. Альбом схем. Київ, 1977.
4. Дубин А.П. Объект правоотношений. Саратов, 1980.
5. Дубин А.И. Диалектика правоотношений. Саратов, 1983.
6. Исаков В.Б. Юридические факты в советском праве. Москва, 1984.
7. Леушен В.Й. Вошиковение и формирование правоотношений (Социальнопсихологические аспекты правовых регулирований).

- Свердловск, 1975.
8. Леушин В.Й., Рсазуваев В.Й. проблема правоотношений и методологические предпосылки ее решения.(Методология советского правоведения). Свердловск, 1978.
 9. Проблемы теории государства и права. Москва, 1987.
 10. Синюков В.Н. О понятии юридического факта в общей теории права.(Вопросы теории государства и права). Саратов, 1988.
 11. Синюков В.Н. Функции юридических фактов. (Вопросы теории государства и права). Саратов, 1988.
 12. Ткаченко Ю.Г. Методологические вопросы теории правоотношений. Москва, 1980.
 13. Грофимов А.А. Правовые и нравственные отношения в системе бытие-общественное сознание. (Методология советского правоведения). Свердловск, 1978.
 14. Халфина Р. О. Общее учение о правоотношений. Москва, 1974.
 15. Шабуров А.С. Некоторые социально-психологические аспекты правоотношений.
 16. Социально-психологические аспекты правового регулирования. Свердловск, 1975.
 16. Явич Л. С. Право и общественные отношения. Москва, 1971.

18. План семінару на тему
"Правова поведінка правопорушення
та юридична відповідальність",

1. Поняття правової поведінки.
2. Правомірна поведінка в суспільних відносинах.
3. Протиправна поведінка (правопорушення) в суспільних відносинах.
4. Юридична відповідальність.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Базыльев В. Т. Юридическая ответственность (теоретические вопросы). Красноярск, 1985.
3. Братусь С. Н. Юридическая ответственность и законность. Москва, 1976.
4. Волков А. Я. Юридическая ответственность работников милиции за вред, причиненный гражданину или организации. Москва, 1991.

5. Гойман В. Й. Формирование правовой активности личности. Москва, 1988.
6. Гойман В. Й. Действие права (методологический анализ). Москва, 1992.
7. Гусарев С. Д. Теорія держави та права. Альбом схем. Київ, 1997.
8. Денисов Ю. А. Общая теория правонарушения и ответственности. Ленинград, 1983.
9. Дубинин Н. Г!.. Карнец Й. Й., Кудрявцев В. Н. Генетика. Поведение ответственность. Москва, 1982.
10. Завадская Л. Н. Реализация судебных решений. Москва, 1982.
11. Кудрявцев В. Н. Право и поведение. Москва, 1978.
12. Кудрявцев В. Н. Закон, поступок, ответственность. Москва, 1986.
13. Кучнецова Н. Ф 1 Проблемы криминологической детерминации. Москва, 1984.
14. Лейсг О. Санкции и ответственность по советскому праву. Москва, 1981.
15. Малейн Н. С. Правонарушение: понятие, причины, ответственность. Москва, 1985.
16. Оксамытний В. В. Правомерное поведение личности. Киев, 1985.
17. Орзих М. Ф. Права и личность. Киев-Одесса, 1978.
18. Разумович Н. Н. Политическая и правовая культура. Москва, 1989.
19. Самощенко Й. О., Фаркушин М. Х. Ответственность по советскому законодательству. Москва, 1971.
20. Социальные отклонения. Москва, 1989.
21. Щербак А. М. Социальный механизм юридической ответственности должностных лиц. Кисв, 1986.

19. План семінару на тему

"Законність, правопорядок і державна дисципліна".

1. Поняття та зміст законності.
2. Поняття та зміст правопорядку.
3. Державна дисципліна.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Афанасьев В.Г. Обеспечение законности в деятельности органов внутренних дел. Москва, 1987.
3. Белявский А. В., Придворов Н. А. Охрана чести и достоинства

- личности в СССР. Москва, 1971.
4. Боннер А. Т., Квиткин В. Т. Судебный контроль в области государственного управления. Москва, 1973.
 5. Буржуазная конституция на современном этапе. Москва, 1983.
 6. Вопросы совершенствования правового регулирования и укрепления социалистической законности и правопорядка. Омск, 1988.
 7. Всероссийское учредительное собрание. Первый и единственный день его занятий (5-6 января 1918). Стенографический отчет. Одесса, 1918. Перепечатка - Киев, 1991.
 8. Гавриленко Д. А. Правовое государство и дисциплина. Минск, 1991.
 9. Государственная дисциплина и ответственность. Киев, 1991.
 10. Горшенев В. М., Шахов Й. Б. Контроль как правовая форма деятельности. Москва, 1987.
 11. Гранин А. Ф. Гарантии социалистической законности в деятельности органов внутренних дел. Киев, 1982.
 12. Гусарев С. Д. Теорія держави і права. Альбом схем. Київ, 1997.
 13. Долгова А. Й. Знать и исполнять закон. Москва, 1987.
 14. Дюрягин Й. Я. Гражданин и закон. Москва, 1989.
 15. Защита прав личности в гражданском процессе. Москва, 1986.
 16. Збірник нормативних актів України з питань правопорядку. Київ, 1993.
 17. Ковалев В. А. Буржуазная законность теоретические иллюзии и судебно-полицейская реальность. Москва, 1986.
 18. Кристи Н. Пределы наказания. Москва, 1985.
 19. Лазарев В. В., Попов Л. Л., Розин Л. М. Правовые основы обеспечения охраны общественного порядка. Москва, 1987.
 20. Петрухин Й. Л. Правосудие: время реформ. Москва, 1991.
 21. Четев Д. М. Как защитить свое право (юридические советы гражданам). Москва, 1987.

20. План семінару на тему

"Правове регулювання та його механізм".

1. Поняття правового регулювання.
2. Предмет правового регулювання.
3. Прийоми і типи правового регулювання.
4. Механізм, основні елементи та стадії правового регулювання.
5. Місце і роль держави у функціонуванні механізму правового регулювання суспільних відносин.
6. Ефективність правового регулювання суспільних відносин.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Алексеев С. (. Право й перестройка. Вопросы, раздумья, прогнозы. Москва, 1987.
3. Алексеев С. С'. Общие дозволений и общие запреты в советском праве. Москва, 1989.
4. Антонова А. Й. Локальные правовые регулирования. Москва, 1976.
5. Гойман В. Й. Действие права. Методологический анализ. Москва, 1992.
6. Гусарев С. Д. Теорія держави і права. Альбом схем. Київ, 1997.
7. Коган В. М. Социальный механизм правового воздействия. Москва, 1983.
8. Сорокин В. Д. Метод правового регулирования. Ленинград, 1985.
9. Теория юридического процесса. Харьков, 1985.
10. Фаткулин Ф. Н., Чулюкин Л. Д. Социальная ценность и зффективность правовой нормы. Казань, 1977.
11. Шмелев Г. 1". Конкретизация юридических норм в правовом регулировании. Львов, 1988.
12. Зффективность правовых норм. Москва, 1980.
13. Явич Л. С. Сущность права. Ленинград, 1985.

21. План семінару на тему**"Процесуальне право та його характеристика".**

1. Юридичний процес-елемент процесуально-правового механізму.
2. Природа і система процесуального права.
3. Норми процесуального права, їх структура та ознаки.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ. 1996.
2. Васильєв А. М. О правоирименении и процесуальном праве. //проблемы соотношения материального й процесуального права. Москва, 1980,
3. Гусарев С. Д. Теорія держави і права. Альбом схем. Київ, 1997.
4. Мотовиловкер Е. Я. Теория регулятивного и охранительного права. Воронеж, 1990.
5. Правовые формы деятельности в государстве. Харьков, 1985.
6. Протасов В. Н. Основы общеправовой процесуальной теории. Москва, 1991.
7. Скобелкин В. Н. Процесуальные нормы и правоотношения в

- советском трудовом праве. Ярославль, 1976.
8. Теория юридического процесса. Харьков, 1985.
 9. Шакарян М. С., Сергун А. К. К вопросу о теории так называемой "юридической процессуальной формы. / проблемы соотношения материального и процессуального права. Москва, 1980.

**22. План семінару на тему
"Основні сучасні концепції права".**

1. Загальна характеристика сучасних концепцій права.
2. Нормативна концепція права.
3. Моральна (етична) концепція права.
4. Соціологічна концепція права.
5. Генетична концепція права.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Алексеев Й. С. Начало верховенства права в современном государстве. Москва, 1910.
3. Виноградов П. Г. Очерки по теории права. Москва, 1919.
4. Гумплович Г. Общее учение о государстве. Санкт-Петербург, 1910.
5. История политических и правовых учений. Москва, 1988.
6. История политических и правовых учений. Домарксистский период. Москва, 1991.
7. История политических и правовых учений XX века. Москва, 1995.
8. Иеринг Р. Цель в праве. Санкт-Петербург, 1881.
9. Кистяковский Б. Реальность объективного права. Москва, 1910.
10. Котляревский С. А. Власть и право. Проблемы правового государства. Москва, 1915.
11. Лейст О.З. Три концепции права. // Советское государство и право. №12, 1991.
12. Муромцев Е. А. Что такое догма права? // Юридический вестник. №4, 1884.
13. Палиенко Н. Й. Правовое государство и конституционализм. // Вестник права. Книга 1. 1906.
14. Петаржицкий Л. Й. Теория права и государства в связи с теорией нравственности. Том 1. Санкт-Петербург. 1907.
15. Шершеневич Г. Ф. Общее учение о праве и государстве. Москва, 1908.

23. План семінару на тему "Порівняльне правознавство".

1. Виникнення та основні школи порівняльного правознавства.
2. Порівняльне правознавство як напрям сучасної юридичної думки.
3. Особливості предмета порівняльного правознавства та його значення для юридичної теорії і практики.

Рекомендована література.

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Давид Рене. Основные правовые системы современности. Москва, 1988.
3. Мартыненко П. Ф. Сравнительное конституционное право. Москва, 1988.
4. Очерки сравнительного права. Москва, 1981.
5. Саидов А. Х. Сравнительное правоведение и юридическая география мира. Москва, 1993.
6. Сравнительное правоведение. Москва, 1978.
7. Тилле А. А. Социалистическое Сравнительное правоведение. Москва, 1975.
8. Туманов А. А. О развитии сравнительного правоведения. // Советское государство и право. №11, 1982.

**24. План семінару на тему
"Романо-германська правова сім'я".**

1. Поняття і структура права у країнах романо-германської правової сім'ї.
2. Форми (джерела) права у країнах романо-германської правової сім'ї.
3. Кодифікація романо-германської правової сім'ї.

Рекомендована література.

1. Давид Рене. Основные правовые системы современности. Москва, 1988.
2. История политических и правовых учений. Москва, 1988.
3. Очерки парламентского права (зарубежный опыт). Москва, 1993.
4. Правительство, министерства и ведомства в зарубежных странах. Москва, 1994.
5. Решетников Ф. М. Правовые системы стран мира. Справочник. Москва, 1993.
6. Саидов А. Х. Сравнительное правоведение и юридическая география мира. Москва, 1993.
7. Черниловский З. М. Лекции по римскому частному праву. Москва, 1991.

25. План семінару на тему

"Англосаксонська правова сім'я".

1. Поняття і структура англійського права.
2. Джерела англійського права.
3. Розвиток і функціонування права США.
4. Право інших країн англосаксонської правової сім'ї.

Рекомендована література.

1. Давид Рене. Основные правовые системы современности. Москва, 1988.
2. Зайчук О. В. 1 Правовая система США. Киев, 1992.
3. Історія політичних і правових учень. Москва, 1988.
4. Очерки парламентского права (зарубежный опыт). Москва, 1993.
5. Правительство. министерства и ведомства в зарубежных странах. Москва, 1994.
6. Решетников Ф. М. Правовые системы стран мира. Справочник. Москва, 1993.
7. Саидов А. Х. Сравнительное правоведение и юридическая география мира. Москва, 1993.
8. Шаповал В. Зарубіжний парламентаризм. Київ, 1993.

26. План семінару на тему "Мусульманське право".

1. Особливості виникнення та загальна характеристика мусульманського права.
2. Джерела мусульманського права.
3. Основні особливості структури мусульманського права. Злочин групи "ХАДД" Злочин категорії "КІСАС" Злочин категорії "ТАЗИР"
4. Судове мусульманське право.
5. Мусульманське міжнародне право.
6. Мусульманське право в сучасному світі.

Рекомендована література.

1. Вельгаузен. Магомет. Сто великих людей мира. Зороастр. Будда. Конфуций. Магомет. Москва. 1991.
2. Давид Рене. Основные правовые системы современности. Москва, 1988.
3. Кнапп В, Крупные системы права в современном мире. Мусульманское право. Структура и основные понятия. Москва, 1984.
4. Коран. Москва, 1990.

5. Саидов А. Х. Сравнительное правоведение и юридическая география мира. Москва, 1993.
6. Соловьев В. Магомет. Его жизнь и религиозные учения. Санкт-Петербург, 1992.
7. Сюкияйнен Л. Р. Мусульманское право. Москва, 1986.

**27. План семінару на тему
"Сім'я традиційного права".**

1. Загальна характеристика сім'ї традиційного права.
2. Звичаєве право Африки.
3. Далекосхідне право.
4. Право Китаю.
5. Право Японії.

Рекомендована література.

1. Источники права. Москва, 1985.
2. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. Москва, 1993.
3. Муромцев Г. Й. Источники права в развивающихся странах Азии и Африки: система и влияние традиций. Москва. 1987.
4. Политическая власть и конституция в развивающихся странах: тенденции и проблемы. Москва, 1988.
5. Право в независимых странах Африки (становление и развитие). Москва, 1969.
6. Супатаев М. А. Обычное право в странах Восточной Африки. Москва, 1984.
7. Шаповал В. М. Конституційні системи зарубіжних країн. / Навчальний посібник. Київ, 1992.

**28. План семінару на тему
"Тлумачення норм права".**

1. Поняття тлумачення норм права.
2. Види тлумачення правових норм.
3. Способи тлумачення правових норм.
4. Акти офіційного тлумачення правових норм.

**29. План семінару на тему
"Застосування правових норм по аналогії".**

Теми рефератів з дисципліни "Теорія держави і права".

1. Політична система суспільства.
2. Виробництво права на основі розподілу праці.
3. Джерела римського права.
4. Сімейно-правові відносини в період Римської імперії.
5. Поняття права власності і розвиток цього інституту в Римі.
6. Виникнення і розвиток загальнотеоретичної юридичної науки в Україні.
7. Організація соціальної влади у первісне - общинному суспільстві.
8. Народовладдя як основа представницької демократії.
9. Розпад родового ладу і виникнення української держави та права.
10. Виникнення і розвиток української держави та права- Київської Русі.
11. Суспільно-політичний лад і право України ХГУ-ХУІ століть.
12. Держава і право України В ХУІІ-ХУІІІ століттях.
13. Суспільно-політичний лад і право України в ХІХ столітті.
14. Суспільно-політичний лад і право України на початку ХХ століття.
15. Держава і право незалежної Української держави (1917-1921).
16. Роль права у формуванні світогляду Петра Могили.
17. Роль права у формуванні світогляду Григорія Сковороди.
18. Роль права у формуванні світогляду Тараса Шевченка.
19. Роль права у формуванні світогляду Івана Франка.
20. Суспільно-політичний лад і законодавство в Україні в період будівництва соціалізму (1917-1935).
21. Суспільно-політичний лад і законодавство в Україні в період "нової" і "остаточної" перемоги соціалізму (1936-1991).
22. Співвідношення держави та особистості.
23. Функції держави.
24. Форми держави.
25. Механізми держави.
26. Основні сучасні концепції держави.
27. Поняття, сутність і походження права.
28. Формування та розвиток державно-правової думки в Україні.
29. Правова свідомість і правова культура.
30. Норми права та інші соціальні норми.
31. Право-утворення та форми права.
32. Система права та система законодавства.
33. Реалізація норм права.
34. Правові відносини та методи регулювання.

35. Правова поведінка, правопорушення та юридична відповідальність.
36. Законність, правопорядок і державна дисципліна.
37. Правове регулювання та його механізм.
38. Процесуальне право та його характеристика.
39. Основні сучасні концепції права.
40. Порівняльне правознавство.
41. Верховна Рада України та її місце в Українській державі.
42. Президент України і його повноваження.
43. Кабінет Міністрів України: склад, порядок формування, повноваження.
44. Місцеве самоврядування в Україні: порядок виборів, повноваження.
45. Місцеві органи виконавчої влади.
46. Конституційний суд України.
47. Система судів загальної юрисдикції за Конституцією України.
48. Система судових органів України.
49. Прокуратура України: її структура і повноваження за Конституцією України.
50. Місце і роль адвокатури у захисті прав і свобод людини.
51. Цивільне законодавство. Загальна характеристика цивільного права і цивільного законодавства України.
52. Характеристика відносин, які регулюються цивільним правом. Громадянин - учасник цивільних правовідносин.
53. Захист цивільним законодавством честі, гідності і ділової репутації громадянина.
54. Поняття і загальна характеристика цивільної правоздатності і дієздатності громадян.
55. Юридичні особи як суб'єкт правовідносин.
56. Особисті немайнові права громадян та їх захист.
57. Майнові права громадян і юридичних осіб.
58. Майнові права суб'єктів підприємницької діяльності по Конституції України.
59. Поняття, значення і види строків позовної давності.
60. Поняття права власності за законодавством України.
61. Поняття приватної власності за законодавством України.
62. Захист права власності за законодавством України.
63. Поняття і види цивільних договорів.
64. Умова дійсності договорів.
65. Поняття і характеристика договору купівлі-продажу.
66. Поняття і характеристика договору майнового найму.
67. Поняття і підстави цивільно-правової відповідальності.

68. Цивільно-правова відповідальність неповнолітніх.
69. Спадкування в Україні за цивільним законодавством.
70. Поняття заповіту і спадкування за заповітом.
71. Розгляд цивільних суперечок в судах та арбітражних судах.
72. Загальна характеристика трудового законодавства за Конституцією України. Кодекс законів про працю України.
73. Право громадян на соціальний захист за Конституцією України. Види пенсій за законодавством України.
74. Сімейне законодавство за Конституцією України. Кодекс про шлюб та сім'ю України.
75. Житлове законодавство за Конституцією України. Житловий кодекс України.
76. Земельне законодавство за Конституцією України. Земельний кодекс України.
77. Екологічне законодавство за Конституцією України. Загальна характеристика законодавства про охорону навколишнього середовища.
78. Адміністративне законодавство за Конституцією України. Загальна характеристика кодексу України про адміністративні правопорушення.
79. Кримінальне законодавство за Конституцією України. Загальна характеристика кримінального кодексу України.
80. Фінансове законодавство за Конституцією України.
81. Кримінально-процесуальне законодавство за Конституцією України.
82. Податкове законодавство за Конституцією України.
83. Право і особистість.
84. Приватизація: велика і мала, загальна характеристика та особливості.
85. Безготівкові розрахунки в господарському обороті за законодавством України.
86. Захист документів за законодавством України.
87. Слідчі версії при порушенні кримінальних справ.
88. Прокурорський нагляд-важлива гарантія здійснення правосуддя у відповідності до законодавств) України.
89. Прокурорський нагляд в стадії подання до суду.
90. Участь прокурора в судовому розгляді кримінальних справ.
91. Прокурорський нагляд в стадії касаційного виробництва.
92. Прокурорський нагляд за виконанням законодавства в стадії виконання вироків.
93. Прокурорський нагляд в стадії перегляду вироків, ухвал та постанов, які набули чинності.

94. Організація прокурорського нагляду за виконанням законів при розгляді кримінальних справ У судах.
95. Право та управління в процесі реформування економічних відносин в Україні.
96. Правосуб'єктність господарських органів за законодавством України.

**Умови визначення навчального рейтингу з
"Теорії держави та права".
викл. Ситник В. О.**

№ п/п	Контрольні заходи	Кількість контрольних заходів	Максимальний бал за 1 захід	Сума балів
1	Опитування, у балах	21	1	21
2	Семінари	14	1	14
3	Реферати та їх захист	1	15	15

Самостійна робота

2	Складання тестів та кросвордів	1+1	5+5	10
---	--------------------------------	-----	-----	----

Разом 60 Іспит
40

Рекомендована література.

1. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права і держави. Київ, 1994.
2. Сурілов О. В. Теорія держави і права. Київ-Одеса, 1989.
3. Котюк В. О. Теорія права. Київ, Вентурі, 1996.
4. Гегель Г. Філософія права. Москва, 1990.
5. Історія філософії України. Київ. 1993.
6. Іванько І.П. життєвий шлях і формування світогляду. В кн.: Філософія Григорія Сковороди. Київ. 197.:.
7. Іванько І. В. Філософія і стиль мислення Г. Сковороди. Київ, 1983.
8. Новицкий Й. Б. Основы римского гражданского права. Москва, 1972.

9. Недбайло П. Е. Введение в общую теорию государства и права. Киев, 1973.
10. Неновски Нено. Право и ценности. Москва, 1987.
11. Сорокин П. А. Системы социологии. Т.2. Москва, 1993.
12. Орзих М. Ф. Право и личность. Киев-Одесса, 1978.
13. Ясперс Карл. Смысл и назначение истории. Москва, 1994.
14. Конституція України. Київ, 1996.
15. Арон Реймон. Мнимый марксизм. Москва, 1993.
16. Байтин М. Й. Государство и политическая власть. Саратов, 1972.
17. Бурлацкий Ф., Мужинский В. Народ и власть. Москва, 1986.
18. Восленский М. Номенклатура. Москва, 1991.
19. Гаджиев К. С. Политическая наука. Москва, 1995.
20. Зиновьев А. Коммунизм как реальность. Москва, 1994.
21. Кампо В. Українські реформи: політика і право. Київ, 1995.
22. Кейзеров Н. М. Власть и авторитет. Москва, 1973.
23. Політологія. Львів, 1993.
24. Політологія посткомунізму. Київ. 1995.
25. Основы теории политической системы. Москва, 1985.
26. Палиенко П.Н. Суверенитет. Историческое развитие идеи суверенитета и его правовое значение. Ярославль, 1903.
27. Сиренко В. Ф. Интересы - власть - управление. Киев, 1991.
28. Сорос Джордж. Утверждения демократії, Київ, 1994.
29. Конституція України. Київ, 1996.
30. Арон Реймон. Демократия и тоталитаризм. Москва, 1993.
31. Ардан Ф. Франция: государственная система. Москва, 1994.
32. Бердяев Н. Судьба России. Москва, 1918.
33. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє. Київ, 1993.
34. Депутат парламента в зарубешных государствах. Москва, 1995.
35. Кистяковский Б, В защиту права.
36. Мартыненко П. Ф. Сравнительное конституционное право. Киев, 1987.
37. Милль Дж. Стюарт. Представительные управления. СПб., 1897.
38. Монтескьё П. Дух законов. Москва, 1968.
39. Очерки парламентского права (зарубешный опыт). Москва, 1993.
40. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування. Мюнхен, 1963.
41. Парламент и Президент (опыт зарубешных стран). Москва, 1995.
42. Политические проблемы теории государства. Москва, 1993.
43. Разделенная демократия. Сотрудничество и конфликт между Президентом и Конгрессом. Москва. 1994.
44. Сіган Бернад Г. Створення Конституції для народу, чи республіки, які здобули свободу. Київ. 1993.

45. Сахаров Н. А. Институт Президентства в современном мире. Москва, 1994.
46. Токвиль Алексис. Демократия в Америке. Москва, 1994.
47. Улсон Джеймс. Американское правительство. Москва, 1995.
48. Харц Луис. Либеральная традиция в Америке. Москва, 1993.
49. Шаповал В. Зарубіжний парламентаризм. Київ, 1993.
50. Шаповал В. Вищі органи сучасної держави. Київ, 1995.
51. Конституція України. Київ, 1996.
52. Закон України "Про місцеве самоврядування". Відомості Верховної Ради України. №24. Київ, 1977.
53. Права человека. Основные международные документы. Москва, 1990.
54. Документ Копенгагенського совещания по человеческому измерению СБСЕ // Международная жизнь. 1990. №9.
55. Минимальные стандартные правила общения с заключенными. Приняты I Конгрессом ООН по вопросу преступности и обращению с правонарушителями. Женева, 1955.
56. Основные принципы, касающиеся независимости судебных органов./ Приняты 7 Конгрессом ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями. Милан, 1986.
57. Свод принципов зашиты всех лиц. гюдвергаемых задержанню или заключению в какой бы то ни было форме. ••'/ Резолюция 43-1 73 Генеральной Ассамблеи ООН от 9 декабря 1989.
58. Витрук Н. В. Основы теории правового положення личности. Москва, 1979.
59. Даниленко В. Н. Декларация й реальность. Москва, 1989.
60. Довідник з прав людини. Київ, 1995.
61. Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод. 1950.
62. Европейская социальная хартия, 1961.
63. Зашита прав личности в гражданском процессе. Москва, 1986.
64. Лукашева Е. А. Право, Мораль, Личность. Москва, 1986.
65. Магузов Н. Й. Личность. Право. Демократия. Саратов, 1987.
66. Международная комиссия по расследованию голода на Украине 1932-1933 годов. Итоговый отчет 1990. Киев, 1992.
67. Мельгунов С. П. Красный террор в России. Москва, 1990.
68. Права человека: проблемы и перспективы. Москва, 1990.
69. Общая теория прав человека. Москва, 1996.
70. Строгович М. С. Право обвиняемого на защиту и презумпция невиновности. Москва, 1984.

71. Український часопис прав людини. Київ, 1995.
72. Конституція України. Київ, 1996.
73. Бердяев Н. Философия неравенства. Москва, 1990.
74. Волович В., Юренко О. Україна: тенденції соціального розвитку. // Політологічні читання. 1992. №2.
75. Гаврилишин В. Дороговкази в майбутнє. / Доповіль Римському клубові. Київ, 1993.
76. Гаврилишин О. Основні елементи теорії ринкової системи. Київ, 1992.
77. Ильин Й. А. Путь к очевидности. Москва, 1993.
78. Іщенко Ю. Реалії та реальності духовного відродження. // Політологічні читання, 1992. №2.
79. Кампо В. Українські реформи: політика і право. Київ, 1995.
80. Реферативный обзор действующего законодательства Украины и практики его применения (сфера экономики). Киев, 1993.
81. Римаренко Ю. І. Національний розвиток України. Київ, 1995.
82. Сакс Дж. Рыночная экономика в России. Москва, 1995.
83. Чиркин В. Е. Разделение властей: социальные и юридические аспекты. // Советское государство и право. 1990. №8.
84. Конституція України. Київ, 1996.
85. Александренко Г. В. Буржуазный федерализм. Київ, 1962.
86. Витченко А. М. Теоретические проблемы исследования государственной власти. Саратов, 1982.
87. Восленский М. Номенклатура. Москва, 1991.
88. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. Т.2. москва, 1995.
89. Копейчиков В. В. Механизм государства в советской федерации. Москва, 1973.
90. Очерки парламентської о права. Москва, 1993.
91. Парламенти мира. Москва. 1991.
92. Парламент и президент. Москва, 1995.
93. Петров В. С. Тип и форма государства. Л., 1967.
94. Петров В. С. Сущность, содержание и формы государства. Ленинград, 1971.

**ТЕМА № 1. ПРАВО ЯК ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНЕ ЯВИЩЕ.
ОСНОВНІ ПРАВА ЛЮДИНИ.*****Теоретичні питання.***

1. Багатозначність терміну (слова) "право". Поняття і сутність права як загальносоціального явища, його елементи.
2. Поняття, сутність і значення основних прав людини, Класифікація (види) основних прав людини.
3. Сфера та межі здійснення прав людини (поняття, види).
4. Юридичні гарантії прав людини (поняття, види). Міжнародно - правові гарантії здійснення, охорони та захисту прав людини.
5. Тенденції розвитку основних прав людини у сучасному світі. Універсалізація і плюралізація розуміння прав людини.
6. Специфічні права дитини: поняття і види.
7. Соціальні обов'язки людини: поняття, види, їх зв'язок з правами людини.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення (дефініції) таких понять: загальносоціальне право; основні права людини; сфера здійснення прав людини; межі здійснення прав людини; права дитини; основні соціальні обов'язки людини; юридичні гарантії прав людини; міжнародно-правові гарантії прав людини.

Схематичне завдання.

Накресліть у зошиті схему класифікації (видів) основних прав людини та схему видів юридичних гарантій прав людини.

Практичне завдання

1. Визначіть письмово, до якого виду належить кожне з основних прав людини, закріплених у Загальній декларації прав людини (ООН, 1948р.)
2. Дайте письмові відповіді на завдання 2 і 4, що вміщені у "Практикумі" до теми 1 посібника керівника курсу "Основи загальної теорії права та держави" (Київ, 1994,с.22-23).

Обов'язкові джерела для підготовки.

А. Нормативно - правові акти, документи.

1. Права человека. - М., 1989, 1990 та інші збірки.
2. Конвенція про права дитини (ООН, 1989р.). //Права людини. - К., 1992.
3. Конвенція про захист прав і свобод людини 1950 року //Український часопис прав людини. - К., 1996. №2,
4. Итоговый документ Всемирной Конференции по правам человека - Венская Декларация и Профамма действий // Московский журнал международного права, 1994, №1.

5. Конституція України. Ст. 3; 21-64; 85 (ч.1 п 17); 9? (ч.1 п 1); 101 ,102 (ч.2); 116 (ч 2). 119(п.2); 121 (п. 2,4); 152 (ч. 3), 157.

6. Про ратифікацію Конвенції про захист прав і свобод людини 1950 року: Закон України від 17 липня 1997р.

7. Про уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року // Голос України, 20.

Б Навчальна література

1. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави та права. – М., 1994, 1995.

2. Теорія государства и права. / Под ред. Г.Н. Манова. –М.,1996. Гл.9.

3. Теорія держави і права. /Під ред. В.В. Копейчікова, - Київ.1995; 1997.

В. Спеціальна література.

1. Алексеев С.С. Общая теория права. Т.1.-М., 1982.-С.66-75, 146-148.

2. Бахтин С.В. О классификации прав человека, провозглашенных в международных соглашениях. //Известия высших учебных заведений. Правоведение. 1991, №2.0.41-51.

3. Дженис М., Кэй Р., Бредли З. Европейское право в области прав человека (практика и комментарии) - М.,1997.

4. Курс международного права.Т.6.- М. 1992. Гл.7.

5. Мелешников А. В. Права человека и международно-правовая ответственность за их нарушение. //Государство и право. 1992. №3.

6. Николайко Й.В. Права человека и система ООН. - К., 1991. Гл.І.У.

7. Общая теория прав человека. - М., 1996,-Гл.1.

8. Орзіх М. Міжнародно-правові стандарти і права людини в Україні. // Право України. 1992, №4.

9. Права людини: мати їх, вимагати їх, захищати їх. //Політика і час 1993, №8.

10. Права человека. История, теория, практика. - М.,1994 С. 144-145, 271-273.

11. Рабінович П.М. Основні права людини: поняття, класифікації, тенденції// Український часопис прав людини. К., 1995. - №1.

12. Рабінович П.М. Права людини і громадянина у Конституції України. - Харків, 1997.

13. Рабінович П.М. Юридичне забезпечення прав людини - стратегічний напрямок розвитку законодавства України // Концепція розвитку законодавства України. -К.§ 1996.-С. 92-94.

14. Социальное государство и защита прав человека в условиях перехода // Государство и право. 1993, №6. С. 16-21.

15. Вінгловська О, Діти України потребують правового захисту. //Право України. 1996., №40,31-33.
16. Галушко Ю Важливий інститут захисту прав громадян. //Право України. 1996, №5. С.46-48.
17. Лимбургские принципы применения Ужесточенного пакта об экономических, социальных и культурных правах. //Вестник Московского университета, 1996. №2. С.76-92.

ТЕМА № 2. ОСНОВНІ ПРАВА НАЦІЇ (НАРОДУ)

І ПРАВА ЛЮДИНИ.

Теоретичні питання

1. Поняття і сутність основних прав нації (народу). Класифікація таких прав.
2. Міжнародно-правові гарантії забезпечення основних прав нації (народу).
3. Специфічні права національних меншин: поняття, сутність, види.
4. Міжнародно-правові і внутрішньодержавні гарантії забезпечення прав національних меншин,
5. Основні соціальні обов'язки нації (народу). Зв'язок і взаємозалежність основних прав людини і основних прав нації (народу).
6. Основні права людства.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: основні права нації (народу); специфічні права національних меншин; основні соціальні обов'язки нації; права людства.

Схематичне завдання

Накресліть у зошиті схему видів основних прав нації (народу) та юридичних гарантій цих прав.

Практичне завдання.

1. Виконайте завдання №7 з "Практикуму 9 до теми 1 посібника керівника курсу "Основи загальної теорії права та держави" (К., 1994. - С.23) Підготуйте до аудиторної контрольної роботи щодо класифікації прав людини і класифікації прав нації за матеріалами розділ. I, II і III Конституції України.

Обов'язкові джерела для підготовки.

А. Нормативно-правові акти, документи.

1. Статут Організації Об'єднаних Націй Ст.1. // Международное право в документах. - М., 1982. С.3
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права.

Ст.1 //Права людини.-К., 1989, 1992. Права человека - М.1990, -1992.

3: Міжнародний Пакт про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. Ст.1,27.

4. Міжнародна конференція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. Ст.1,4..

5. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин (001-1,1992). // Московский журнал Международного права(МЖМП). 1993. №2, С. 168-173.

6. Паризька Хартія для нової Європи 1990 . //Права людини. - К 1982 С 194-195.

7. Хельсінкський документ НБСЄ "Виклик часу перемін". (1992) //Політика і час. 1993-95 С.71-74 С.61-65 (1992 №4 С.201).

8 Декларація про державний суверенітет України від 16 07 90р. //Відомості Верховної Ради України. 1990, №31. Ст. 429

9. Проголошення незалежності України від 24.08.1991, //Відомості Верховної Ради України. 1991.№36. Ст.502.

10. Декларація прав національностей України від 1.02.1991. //Відомості Верховної Ради України. 1991. №53. Ст. 799,

11. Закон України "Про національні меншини в Україні" 25.06.1992р. // Відомості Верховної Ради України 1992. №36, Ст.529.

12. Конституція України (Преамбула, Розд. I).

Б Навчальна література

Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. К. 1994, 1995.

Рабінович П.М., Шмельова Г.Г. , Луць Л.А. Загальна теорія держави і права. К, 1993. С. 18 – 19.

В. Спеціальна література.

1. Андрусак Т.Г. Свобода народу як основа прав і свобод людини в правовому вченні Михайла Драгоманова//Республіканець. 1994. №2.С. 44–51.

2. Государство , право и национальные отношения в ст ран

3. Крах западной демократии. - М. 1993.

4. Гусев В, Національні меншини в планах розбудови Української держави //Розбудова держави. 1993; №12

5. Гусейнов О.М. О самоопределении как моральном праве народа // Свободная мюль. 1993, №16

6. Денісов В. За стандартами міжнародного права. //Політика і час. 1992. №11-12.

7. Етнос і соціум. - К. 1993. С. 138-148.
8. Мартиненко А. Б. Права народов в современном международном праве. -К 1993ГЛ.1.
9. Мюллерсон Р.П. Права человека: идеи, нормы, реальность. - М.,1991, Гл.4.
10. Національна держава //Політика і час. 1992. №3. С.35.
11. Национальные проблемы и права человека. - М. 1993.
12. Основні права нації // Політологічний словник-довідник. - К., 1997. - С.235.
13. Права человека и межнациональные отношения в Украине // Права людини в Україні. 1993. №2.
14. Решетов Ю.А. Возбуждение национальной вражды в контексте международного права, зарубежной и российской судебной практики // Московский журнал международного права. -1 992. №3.
15. Смялов М.Д. Международная правозащита меньшинств //Московский журнал международного права. 1993. №1.
16. Тузмухамедов Р.А. Национальные меньшинства под защитой международного права. //Государство и право. 1996. №2. С. 109-
17. Ознаки відносної самостійності держави. Відносна самостійність держави як чинник утворення її перехідних типів.
18. Основні види історичних типів держав та держав перехідних типів. Обговорення відповідей на практичне завдання
19. Поняття функцій держави, їх класифікація (види).

**ТЕМА №3. ПРАВОВА ДЕРЖАВА ЯК ГАРАНТ ЗДІЙСНЕННЯ,
ОХОРОНИ І ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ .
ІДЕАЛ ЛЮДСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ.**

Теоретичні питання

1. Правова держава як політико – юридичний ідеал людської цивілізації.
2. Вихідні положення сучасної загальної теорії правової держави.
3. Загальні соціально – змістовні ознаки правової держави.
4. Загальні формальні ознаки правової держави.
5. Правова держава, громадянське суспільство і соціальна демократія. Поняття громадянського суспільства та його риси.
6. Шляхи і засоби розбудови правової держави в Україні. Обговорення відповідей на практичне завдання.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: держава; історичний тип держави; функції держави.

Схематичне завдання

Накресліть у зошиті схему видів основних функцій держави

Практичне завдання

З Конституції України (розд. I, II, III) визначіть, які ознаки правової держави знайшли відображення в її статтях. Запишіть ці ознаки й відповідні номери статей.

Обов'язкові джерела для підготовки.

А. Нормативно-правові акти

1. Конституція України. Ст.1, 3, 6, 8, 68.

Б. Навчальна література.

1. Общая теория права и государства. - М.-1994.
2. Рабінович ГШ. Основи загальної теорії права та держави. Вид. 2-е. К., 1994; Вид. 3-тє. -К., 1995.
3. Рабінович П.М., Шмельова Г.Г, Луць Л.А. Теорія держави і права. - К., 1993., с.38-45.
4. Словарь терминов по теории государства и права. - Харьков. 1997.
5. Теория государства и права. Ч.2.-М..1995.
6. Теория государства и права. /Под ред Г.Н Манова. - М., 1996.
7. Теория держави і права. /Під ред ,В.Копейчикова - К., 1995 1997.

В. Спеціальна література.

1. Актуальная проблема правоведения за рубежом //Проблемы правовых государств. Вп.2.М., 1990.
2. Богуцький П. Поняття правової держави та методологічний підхід до проблеми формування // Право України 1996, №4.
3. Коваленко А.И. Правовое государство: концепции и реальность.- М., 1993.
4. Кистяковский Б.А. Государство правовое и социалистическое //Вопрос философии. 1990. №6
5. Луць Л.А. Шляхи розбудови Української правової держави.//Основи держави і права України.-Львів, .51-57.
6. Мартшин Д. В. Несколько тезисов о перспективах правового государства в России // Государство и право. 1996, №5.
7. Нерсесянц В.С. История идей правовой государственности. - М., 1993.

8. Правова держава // Юридичний словник-довідник. - К., 1996. С.503-505.
9. Рабінович П.М. Громадянське суспільство і права держава (загальнотеоретичні міркування) //Українське право. 1996. - №3.
10. Скакун О.Ф. Теорія правової держави в політико-правовій думці дореволюційної Росії.//Проблеми правознавства. Вип.51.-Київ. 1990.
11. Черниловский З-М. Правовое Государство: исторический опыт //Сов. государство и право. 1989. N 4.
12. Четверний В.А. Демократическое конституционное государство: введение в теорию. М.1993.
13. Шемшученко Ю.С. Україна: проблеми формування правової держави. // Правова держава. Вип.1,-К.,1992.
14. Явич Л.С. Господство права //К концепции правового государства // Известия высших учебных заведений. Правоведение. 1990. N 5.
15. Якушик В. Проблеми типології правової держави //Філософська і соціологічна думка. 1993, N9-10. С.182-195. Збзеев Б.С. Конституція. Правовое государство, Конституционный Суд. - М., 1996. С. 88-112.

ТЕМА № 4. СУТНІСТЬ ДЕРЖАВИ

Теоретичні питання

1. Загальне поняття і соціальна сутність держави. Плюралізм державорозуміння основи плюралізму.
2. Ознаки, що відрізняють державу від а) органів публічної влади у первісному соціально-однорідному суспільстві та б) громадських об'єднань у соціально-неоднорідному суспільстві.
3. Поняття історичного типу держави як методологічна основа розкриття її соціальної сутності. Плюралізм типології держав у сучасному суспільствознавстві.
4. Ознаки відносної самостійності держави. Відносна самостійність держави як чинник утворення її перехідних типів.
5. Основні види історичних типів держав та держав перехідних типів. Обговорення відповідей на практичне завдання.
6. Поняття функцій держави. Їх класифікація (види).

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: держава, історичний тип держави, функції держави.

Схематичне завдання

Накресліть у зошиті схему видів основних функцій держави.

Практичне завдання

Дайте письмову відповідь на завдання № 4 “Практикуму” до теми з посібника керівника курсу “Основи загальної теорії держави і права” (2-е вид. К., 1994).

Обов'язкові джерела для підготовки.

А. Нормативно-правові акти.

Конституція України. Ст. 1.

Б. Навчальна література.

1. Колодій А.М., Копейчиков В.В. та ін. Теорія держави і права. – К., 1995, 1997.
2. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. – К., 1994, 1995.
3. Рабінович П.М., Шмельова Г.Г, Луць Л.А. Теория держави і права – К., 1993, - С. 4 – 6.
4. Общая теория права. – Нижний Новгород. 1993, с. 146-154, 157.
5. Словарь по теории государства и права. Харьков, 1997.
6. Сурилов А.В. Теория государства и права. – Киев – Одесса, 1989, с.121, 124 – 140.
7. Теория государства и права. 4.1 \ Под ред. А.Б. Венгерова. – М., 1995. Гл. 2,4.

В. Спеціальна література.

1. Бурлай Е.В. Нормы права и правоотношения в социалистическом обществе. -К., 1987. С. 35-60.
2. Гревцов Ю.И. Правовые отношения и осуществление права. - Ленинград, 1987, С. 13-21.
3. Гревцов Ю.И. Проблемы теории правового отношения. - Ленинград. 1981. Гл. 1,2.
4. Дудин А.П. Диалектика правоотношений. - Саратов., 1983.
5. Протасов В.Н. Правоотношения как система. - М.,1991. Гл. 2.
6. Рабінович П.М. Правовідносини // Українська радянська енциклопедія. Вид. 2. Т.8.-К, 1982.
7. Варламова Н.В. Правоотношения: философский и юридический подход //Известия высших учебных заведений. Правоведение. 1991 г. №4.
8. Гусев В, Національні меншини в планах розбудови Української держави //Розбудова держави. 1993; №12
9. Гусейнов О.М. О самоопределении как моральном праве народа //Свободная мысль. 1993, №16

10. Денісов В. За стандартами міжнародного права. //Політика і час. 1992. №11-12.
11. Етнос і соціум. - К. 1993. С. 138-148.
12. Мартиненко А. Б. Права народів в сучасному міжнародному праві. -К 1993ГЛ.1.
13. Мюллерсон Р.П. Права человека: идеи, нормы, реальность. - М.,1991.,Гл.4.
14. Національна держава //Політика і час. 1992. №3. С.35.
15. Национальные проблемы и права человека. - М. 1993.
16. Основні права нації // Політологічний словник-довідник. - К., 1997. - С.235.
17. Права человека и межнациональные отношения в Украине //Права людини в Україні. 1993. №2.
18. Решетов Ю.А. Возбуждение национальной вражды в контексте международного права, зарубежной и российской судебной практики //Московский журнал международного права. -1 992. №3.
19. Смялов М.Д. Международная правозащита меньшинств //Московский журнал международного права. 1993. №1.
20. Тузмухамедов Р.А. Национальные меньшинства под защитой международного права. //Государство и право. 1996. №2. С. 109-
21. Ознаки відносної самостійності держави. Відносна самостійність держави як чинник утворення її перехідних типів.
22. Чиркин В.Е. Три ипостаси государства // Государство и право. 1993. № 8.
23. Якущик В.М. Государство переходного типа. (Вопросы теории). – К., 1991, 51-58.
24. Якущик В.М. Проблемы типологии правовой державы // Філософська і соціальна думка. 1993, № 9-10, с. 177-194.

ТЕМА № 5. СУТНІСТЬ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ СОЦІАЛЬНО – ДЕМОКРАТИЧНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

Теоретичні питання.

1. Поняття і сутність майбутньої держави соціальної демократії. Передумови і перспективи її формування.
2. Поняття держави соціально – демократичної орієнтації, її різновиди.
3. Внутрішні функції держав соціально – демократичної орієнтації. Обговорення відповідей на практичне завдання.

4. Зовнішні функції держав соціально – демократичної орієнтації.

5. Соціальна сутність сучасної Української держави. Обговорення відповідей на практичне завдання №2.

Термінологічне завдання

Повторіть визначення понять попередньої теми. Засвойте визначення нових понять: держава соціальної демократії; громадянське суспільство.

Схематичне завдання

Складіть схему внутрішніх і зовнішніх функцій сучасної держави соціально – демократичної орієнтації.

Практичне завдання

Проаналізуйте Конституцію України та визначіть, які саме функції Української держави зафіксовано у цьому документі.

Обов'язкові джерела для підготовки

А Нормативно-правові акти.

Конституція України. Ст. 2,5.

Б. Навчальна література.

1. Коваленко А.Й. Теорія держави і права. - № 1994. Гл.4.
2. Рабінович П.М., Шмельова Г.Г, Луць Л.А. Теорія держави і права. - К., 1993, с. 38-45.
3. Словарь терминов по теории государства и права. - Харьков. 1997.
4. Коваленко А.И. Теория государства и права. - М., 1994.
5. Лившиц Р.З. Теория права. - М., 1993,
6. Общая теория государства и права /Под. ред. В.В.Лазарева. - М., 1997.
7. Общая теория права. /Под. ред. А. Пиголкин. - М., 1997.
8. Общая теория права. - Нижний Новгород. 1993. с. 474-494.
9. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права. Вид. 2-е - К., 1994; вид. 3-є.-К., 1995.

В. Спеціальна література.

1. Алексеев С.С. Общая теория права. Т.2.-М.,1982.-С.251-267.
2. Алексеев С.С. Теория права. - М.,1995.-С.99-110.
3. Давид Р. Основне правовое систем современности.М.,1988.С.38-48, 238-240.
4. Копейчиков В.В. Питання кодифікації законодавства України //Вісник Академії правових наук України. - Харків. 1994. №2.
5. Окіншевич Л. Вступ до науки про право і державу. -Мюнхен. 1987. С. 117-139.
6. Погорілко В., Малишко М. Правова система України: стан та пер-

спективи розвитку // Віче. 1993, №9. С.23-24.

7. Рабінович П.М. Законодавство сучасної України: до характеристики тенденції розвитку // Вісник Академії правових наук України. - Харків, 1996. - №7. - С. 14-17.

8. Саидов А.Х. Сравнительное правоведение и юридическая география мира. М.1993

9. Тихомиров Ю.А. Проблемы сравнительного законоведения // Государство и право. 1993, №8. Ю.Тиунова Л.Б. Системне зв'язи правової дійсності. -Санкт-Петербург, 1991.

11. Шемшученко Ю.С. Конституційні засади системи законодавства України. // Вісник Академії правових наук України. -Харків.- Вип.І. 1993. -С. 22-25.

12. Шмельова Г.Г. Юридичні засоби удосконалення змісту і форми законодавства // Концепція розвитку законодавства України. - К., 1996.К

ТЕМА № 6 ФОРМИ ДЕРЖАВИ

Теоретичні питання

1. Поняття і сутність майбутньої держави соціальної демократії.
2. Поняття держави соціально – демократичної орієнтації.
3. Соціальна сутність сучасної української держави.

А Нормативно-правдові акти.

Конституція України. Ст. 2,5.

Б. Навчальна література.

1. Общая теория права /Под ред. А.С. Пиголкина. - М., 1994. Гл.21.
2. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. - К., 1994,1995.
3. Рабінович П.М., Шмельова ГГ, Луць Л.А. Теорія держави і права., - К., 1993.-С.9-11.30
4. Словарь терминов по теории государства и права. - Харьков, 1997.
5. Спиридонов Л.И. Теория государства и права.-М., -1996. Гл.5
6. Теорія держави і права. /Під ред. В.В.Копейчикова. - К., 1995, 1997.

В. Спеціальна література.

1. Грушевський М. Українська самостійність і її історична необхідність //У зб.: Грушевський М. Хто такі українці і чого вони

хочуть.-К., 1991. С. 194-196.

2. Грушевський М. Українська партія соціалістів-революціонерів та її завдання. Там же С.230-235.

3. Енгельс Ф. До критики проекту соціал-демократичної програми 1891р. //Маркс К., Енгельс Ф., Твори. Т.22. С.224.

4. Кашкин С.Ю. Политический режим в современном мире: понятие, сущность, тенденции развития. _ М.,5 1993,

5. Конституционное право развивающихся стран Основ организации государства. - М., 1992. Гл.І.

6. Курас І. Федерація чи унітарна держава? //Політика і час. 1993. №6. С4-8.

7 Марченко М.Н. Сравнительное исследование проблем федерализма // Вестник Л.А. Осковсткого университета. Право 1993, №1: С 42-49.

8. Рутар С. Держава як основний елемент політичної системи //Розбудова держави. 1993.-№7. С.61-63.

9. В Сравнительное конституционное право (Отв.ред. В.Е.Чиркин. - М., 1996.

10. Федерация в зарубежных странах. - М., 1993. И.Чиркин В. Е. Нетипичные формы правления в современном государстве //Государство и право. 1994. №1. С. 109-114.

12. Шаповал В.М. Конституційні системи зарубіжних країн. - К., 1992.

13. Якушик В. Політична система та політичний режим //Політична думка. 1993. - С.20-21.

ТЕМА № 7. МЕХАНІЗМ І АПАРАТ ДЕРЖАВИ.

Теоретичні питання

1. Поняття і призначення механізму держави. Його склад (елементи). Поняття і види державних службовців.

2. Поняття і призначення апарату держави. Поняття органу держави та їх класифікація. Обговорення відповідей на практичне завдання №2.

3. Принципи організації і діяльності апарату держав соціально-демократичної орієнтації: загальна характеристика.

4. Органи держав соціально-демократичної орієнтації: загальна характеристика.

5. Органи сучасної Української держави

Термінологічне завдання

Повторіть визначення понять до попередніх трьох тем. Засвойте поняття: механізм держави; державний службовець; апарат держави;

орган держави.

Схематичне завдання

Накресліть у зошиті: а) схему загальної класифікації органів держави; б) схему існуючих нині органів сучасної Української держави.

Практичне завдання

1. Проаналізуйте Конституцію України і проведіть класифікацію державних органів, які передбачаються нею, та відобразіть її відповідною схемою у зошиті.

2. Дайте письмові відповіді на завдання №4 і 5 "Практикуму" до §6 посібника керівника курсу "Основи загальної теорії права та держави" (Київ, 1994).

Обов'язкові джерела для підготовки.

А Нормативно-правові акти.

1. Конституція України Ст. 6; Ст. 17 ч. 2,3, Ст. 75; Ст., 92 ч. 1 п. 12, п. 14; Ст. 98; Ст. 101; Ст. 102; Ст. 113; Ст. 118; Ст. 121; Ст. 124; Ст. 125; Ст. 140 ч. 3,4; Ст. 147.

2. Закон України "Про державну службу" від 16.12.1993р //Голос України. 05.01.1994 р.

3. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997р. // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

Б. Навчальна література

1. Общая теория права/Под ред. А.С.Пиголкина. - М.,1994.

2. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. }К., 1994, 1995.

3. Рабінович П.М., Шмельова Г.Г., Луць Л.А. Теорія держави і права., К.,1993.-С. 9-11,30.

4. Теорія держави і права. /Під ред. В.В.Копейчикова. - К., 1995. 1997.

В. Спеціальна література.

1. Аппарат государственного управления: интерес и деятельность.- К., 1993.

2. Коваленко А. Місцеве самоврядування: природа, ознаки, межі // Право України, 1997, №2.

3. Кривенко Л. Світовий досвід і утвердження парламентаризму в Україні // Віче. 1996., №2.

4. Марченко М.Н. Правовые средства осуществления власти в современном капиталистическом государстве //Сов. государство и право. 1990. №6. С. 109-115.

5. Сравнительное конституционное право / Отв. ред. В.Е.Чиркин. - М., 1996.
6. Судебные системы западных стран. - К. 1991. Гл.І.
7. Харлоф З. Местные органы власти в Европе. - М. 1992, Гл.І.
8. Чарниловский З.М. Институт президентур в совете исторического опыта/Усов. государство и право. 1991., №6. С.110-116.
9. Чиркин В.Е. Разделение власти: социальные и юридические аспекты. // Сов. государство и право.-1990, №8. - С.3-12.
10. Юридичний словник-довідник. К., 1996.

ТЕМА № 8. ДЕРЖАВА У ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ СУСПІЛЬСТВА

Теоретичні питання

1. Поняття політичної системи суспільства, її складові елементи. Види політичних систем. Поняття механізму політичної влади. Поняття механізму політичного опонування (опозиції), його види. Держава - головний суб'єкт політичної системи суспільства.
2. Поняття громадського об'єднання. Види громадських об'єднань. Обговорення відповідей на практичні завдання № 1,2,3.
3. Поняття політичної партії, Види та функції політичних партій. Політичні партії у сучасній Україні. Обговорення відповідей на практичне завдання №3
4. Принципи функціонування і розвитку політичної системи у суспільстві соціально-демократичної орієнтації. Поняття соціальної демократії. Види демократії. Поняття самоврядування народу. Поняття місцевого самоврядування.
5. Форми взаємодії органів держави з громадськими об'єднаннями у політичній системі суспільства соціально-демократичної орієнтації.

Термінологічне завдання.

Засвойте визначення понять: політична система; механізм політичної влади; механізм політичного опанування (опозиції); громадське об'єднання; політична партія; соціальна демократія; самоврядування народу, місцеве самоврядування.

Методичне завдання

Накресліть у зошиті схеми: а) структури політичної системи суспільства; б) класифікації політичних партій; в) принципів політичної системи суспільства соціально-демократичної орієнтації.

Практичне завдання

1 Дайте письмові відповіді на питання:

- а) Які громадські об'єднання (або їх первинні осередки) діють у нашому

університеті та на факультеті? Чи входите ви до їх складу? Чи берете участь в їх діяльності? Яка ваша думка щодо них? б) Чи берете ви участь у діяльності фомадських об'єднань, що діють поза університетом? (Яких саме?).

2. Які громадські об'єднання ви запропонували б утворити а) на факультеті; б) в університеті; в) у місті, області; г) в Україні.

3 Дайте письмові відповіді на завдання №2 і № 5 "Практикуму" до теми 7 посібника керівника курсу "Основи загальної теорії права та держави" (К., 1994).

А. Нормативно-правові акти

1 Конституція України. Ст.15 (ч. 1,2,4), ст. 36-37, 69, 92 (ч.1 п. 11)

2. Закон України "Про об'єднання громадян" від 10.06.1992р. Ст. 1,2,3 //Відомості Верховної Ради України 1992. №34. Ст.505.

Б. Навчальна література.

1. Коваленко А.Й. Теория государства и права.- №.. 1994. Гл.4.

2. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави.-1

3. Рабінович П.М, Шмельова ГГ ., Луць Л.А Теорія держави і права , К,1993. С. 14-15, 32-38.

4. Словарь терминов по теории государства и права, - Харьков, 1997.

5. Теорія держави і права. /Під ред. В.В.Копейчикова. - К., 1995, 1997.

В. Спеціальна література.

1. Андреев С.С. Политические систем и политическая организация общества //Социально-политический журнал. 2; №1.

2. Вдрин Д.И. Очерки . -К.,1991. С.94-109.

3. Кириченко М. Багатопартійність //Віче. 1993, №9. С. 89-93.

4. Литвин В. Феномен парти. //Віче. 1992, №6. С.23-36.

5. Литвин В.П. Партия як форма політичної організації суспільства. //Політика і час.1992. №1.

6. Основы политологии (Наука о политике).-К.,1991. С.83-93.

7. Політологія. -Львів, 1995.

8. Політичні партії України. - К., 1996. Гл. 1

9. Шмачкова Т.В. Мир политических партий // Полис. 1992, №1 С.233-236.

10. Шмачкова Т.В. Из основ политологии Запада // Полис. 1992, №2. С. 133-145

11.Якушик В.М. Про суб'єкти політичної системи. //Проблеми право-

знавства. Вип. 51.-К. 1990. С.8-12.12. Якушик В.М. Політична система і політичний режим // Політична думка. 1993, №1.0.18-20.

ТЕМА № 9. ПРАВА ЛЮДИНИ І СУБ'ЄКТА ПРАВА

Теоретичні питання

1. Загально-соціальне право і право як волевиявлення держави (юридичне право). Елементи юридичного права: об'єктивне право, суб'єктивне право та юридичний обов'язок.

2. Права людини і суб'єктивне юридичне право. Соціальний обов'язок людини і юридичний обов'язок.

3. Правовий статус особи (поняття, види) та громадянство. Права людини і прйва громадянина. Властивості (тенденції) правового статусу особи у державах соціально-демократичної орієнтації.

4. Імплементация міжнародно-правових принципів і норм щодо прав людини у державно-правову (юридичну) практику: поняття, механізм, стадії.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: суб'єктивне юридичне право; обов'язок; правовий статус особи; громадянство, імплементация; механізм імплементация.

Практичне завдання

Складіть у зошиті схему стадій імплементация. Дайте відповіді письмово на завдання 1, 2, 5 Г Практикуму" до теми №8 ка керівника курсу "Основи загальної теорії держави і права" К., 1994.

Обов'язкові джерела для підготовки.

А. Нормативно-правові акти, документи:

1. Загальна декларація прав людини (Преамбула, ст. 6, 15, 29)
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Ст.2 (ч.2, 3)
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Ст.2 (ч.1, 2)
4. Конституція України. Ст. 22, 24, 25, 26, 35 (ч.5), 52 (ч.1), 64-68, 92 (ч.1 п.2). 124 (4.4), 140(4.3).
5. Закон України "Про громадянство України" від 8.10.1991р. // Голос України. 20.05.1997р.
6. Закон України "Про правовий статус іноземців" від 4.02.1994р. //Голос України, 3.03.1994р.

Б. Навчальна література

1. Алексеев С.С. Государство и право. Начальный курс. - М. 1995.
2. Коваленко А.И. Теория государства и права. - М.1994
3. Котюк В.О. Теория права. - К., 1995

4. Лившиц Р.З. Теория права.- М., 1993.
5. Теория права и государства. /Под ред. В.В.Лазарева. М., 1997.
6. Общая теория права. - Нижний Новгород. 1993. С. 228-244.
7. Общая теория права, /Под. ред. А.С. Пиголкина. - М., 1997.
8. Общая теория права и государства. - М. 1994.
9. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави., К., 1994,1995
10. Рабінович П.М., Шмельова ГГ, Луць Л.А. Загальна теорія держави і права., - К.,1993.
11. Сурилов А.В. Теория государства и права. - Київ - Одесса. 1989.
12. Словарь терминов по теории государства и права. -Харьков. 1997.
13. Теория государства и права. Учебное пособие. 4.2- Екатеринбург. 1994.
14. Теория права и государства. - М. 1995,1997
15. Теорія держави і права. /Під ред. Копейчікова В.В. - Київ.-1995, 1997.

В. Спеціальна література

1. Алексеев С С, Теория права. - М. -1995. с. 60-67.
2. Бережной АГ Права личности: некоторые вопросы теории, - М., 1991. С. 45-47.
3. Матузов Г.Ш. Правовая система и личность. - Саратов 1987. Гл.1,2.
4. Нерсесянц В.С. Наш путь к праву. От социализма к цивилизму. - М., 1992. С.7-10.318-330
5. Окіншевич Я Вступ до науки про право і державу. - Мюнхен 1987 С. 3 10.
- 6 Рабімооич П.М. Основні права людини стадії та юридичні засоби Імплементатії у законодавстві України // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні - Львів. - 1995. С.6-8.
7. Суб'єктивне право // Українська радянська енциклопедія - Вид. 2-е. - Т. 11. Кн. 2,-К., 1984
8. Шмельова Г.Г. Юридичний механізм забезпечення прав людини // Право України. 1994. №10.
9. Юридичний словник - довідник. - К.,1996р.(Відповідні статті).

ТЕМА № 10. ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ

Теоретичні питання

1. Поняття, ознаки та види правовідносин. Обговорення відповідей на практичні завдання №1 і №4.

2. Суб'єктивне юридичне право і юридичний обов'язок як зміст правовідношення.

3. Суб'єкти правовідносин : поняття, види. Обговорення відповідей на практичне завдання № 2,8

4. Поняття та види об'єктів правовідносин. Обговорення відповідей на практичне завдання №3.

5. Юридичні факти: поняття, класифікація. Обговорення відповідей на практичне завдання №6.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: суб'єктивне юридичне право, юридичний обов'язок, суб'єкт права, правоздатність, дієздатність, правове відношення, суб'єкт правовідношення, юридичний факт, юридична презумпція.

Схематичне завдання

Складіть схеми: а) видів правовідносин; б) видів об'єктів правовідносин; в) видів юридичних фактів.

Практичне завдання

Дайте письмові відповіді на завдання №1, 2, 3, 4, 6, 8 у "Практикумі" до теми 19 посібника керівника курсу "Основи загальної теорії держави і права" (К., 1994)

Обов'язкові джерела для підготовки.

А. Нормативно-правові акти.

1. Цивільний Кодекс України, ст. 9, 10, 11.
2. Цивільно-процесуальний Кодекс України, ст. 100, 101.

Б. Навчальна література

1. Алексеев С.С Государство и право. Начальный курс - М. 1996,
2. Коваленко А.И. Теория государства и права. - М., 1994
3. Коюк П.И Теория права. К, 1995
4. Лившиц Р.З, Теория права. - М., 1993.
5. Теория права как государства. /Под ред. В.В.Лазарева. - М., 1997.
6. Общая теория „права”, /Под. ред. А.С. Пиголкина. - М., 1997.
7. Общая теория права. - Нижний-Новгород. 1993. С. 228-244.
8. Теория права и государства. - М. 1996
9. Рабгнович П.М. Основи загальної теорії держави і права. Вид. 2-е К., 1994. Вид. 3-те, 1995.
10. Рабінович П.М., Шмельова ГГ, Луць Л.А. Загальна теорія і права., К., 1993.
11. Сурилов А. В. Теория государства и права.- Киев - Одес а 1989.
12. Словарь терминов по теории государства и права - Харьков, 1997.

13. Співвідношення об'єктивного юридичного права з економікою і політикою.

14. Взаємозв'язок держави і об'єктивного юридичного права. Правові (юридичні) та інші форми здійснення функцій держави. Поняття юридичного акта. Види юридичних актів. Основні функції об'єктивного юридичного права (поняття, види)

Термінологічне завдання

1. Засвойте визначення понять: об'єктивне юридичне право; соціальна норма; функції права; юридичний акт.

2. Складіть схеми: а) нормативних та інших регуляторів поведінки; б) функцій права.

3. Теория государства и права. Курс лекций.- У 193. 1. Проаналізуйте всі випадки застосування слова (терміну) "право" у розд. І,ІІ, Конституції України і визначіть, яке поняття цим словом позначено (загальносоціальне право; суб'єктивне юридичне право; об'єктивне юридичне право). Відповіді із зазначенням статей Конституції запишіть у зошит.

4. Дайте письмову відповідь на завдання N1,2, "Практикуму" до теми посібника керівника курсу "Основи загальної теорії держави і права" (Київ, 1994.)

5. Теория держави і права. /Лід ред В.В.Копейчикова. - Київ. 1995; 1997.

В. Спеціальна література.

1. Бурлай Е.В. Нормы права и правоотношения в социалистическом обществе. -К., 1987. С. 35-60.

2. Гревцов Ю.И. Правовые отношения и осуществление права. - Ленинград, 1987, С. 13-21.

3. Гревцов Ю.И. Проблем теории правового отношения. - Ленинград. 1981. Гл. 1,2.

4. Дудин А.П. Диалектика правоотношений. - Саратов., 1983.

5. Протасов В.Н. Правоотношения как система. - М.,1991. Гл. 2.

6. Рабінович П.М. Правовідносини // Українська радянська енциклопедія. Вид. 2. Т.8.-К, 1982.

7. Варламова Н.В. Правоотношения: философский и юридический подход //Известия высших учебных заведений. Правоведение. 1991 г. №4.

8. Юридичний словник-довідник. - К., 1996. (Відповідні статті.)

ТЕМА № 11. ОБ'ЄКТИВНЕ ЮРИДИЧНЕ ПРАВО У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ РЕГУЛЯТОРІВ

(ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА)***Теоретичні питання***

1. Поняття об'єктивного юридичного права, його властивості, соціальна сутність і призначення. Обговорення відповідей на практичне заняття №1.
2. Поняття соціальної норми; види таких норм. Інші регулятори поведінки.
3. Ознаки, що відрізняють юридичні (правові) норми від норм первісного суспільства. Ознаки які відрізняють юридичні норми від інших соціальних норм у соміельно-неоднорідному суспільстві. Обговорення відповідей на практичне завдання №2.

А. Нормативно-правові акти.

Конституція України. Розд. I, II, III.

Б. Навчальна література

1. Алексеев С.С. Государство и право. Навчальний курс. - М.-1995. Коваленко А.И. Теория государства и права. - М., 1994 Котюк В.О. Теория права. - К., 1995 Лившиц Р.З. Теория права. - М., 1993.
2. Теория права и государства. /Под ред. В.В.Лазарева. - М., 1997. Общая теория права. /Под ред. А.С. Пиголкина. - М., 1997. Общая теория права. - Нижний-Новгород. 1993. С. 228-244. Общая теория права и государства. - М. 1996.
3. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права. Вид. 2-е К., 1994. Вид. 3-те. К., 1995.
4. Рабінович П.М., Шмельова Г.Г, Луць Л.А. Загальна теорія держави і права., -,1993.
5. Сурилов А.В. Теория государства и права.- Киев - Одесса. -1989. .
6. Словарь терминов по теории государства и права. - Харьков, 1997.
7. Теория государства и права. Курс лекций.- У 1996 .
8. Теория государства и права. Учебное пособие. 4.2-Екатеринбург. 1994
9. Теорія держави і права. /Під ред В.В.Копейчикова. - Київ. 1994, 1997.
10. Хропанюк В. Теория государства и права - М., 1996.

В. Спеціальна література

1. Міакаров О.В. Соотношение права и государства // Государство и право. 1995, №2. ф
2. Морозова Л.А. Право и экономические отношения // Советское государство и право, 1991, №7. С. 123-126.

3. Мушинский В.О. Соотношение политики и права в регулировании социальных интересов // Советское государство и право. 1988, №2, С 3-12.
4. Право и общественный прогресс в социалистическом обществе. - Киев, 1988, С.54-77, 203-218.
5. Паламарчук В. Право і перехідна економіка України: взаємодія чи суперечність? // Право України, 1997, №5.
6. Шкредов В.П. Экономика и право. - М.,1990. Гл, 1,2.

ТЕМА № 12. ПРАВО І ПРАВОСВІДОМІСТЬ

Теоретичні питання

1. Правова свідомість: загальне поняття, склад (елементи).
2. Взаємодія правосвідомості і об'єктивного юридичного права.
3. Поняття правової культури, її склад та значення.
4. Вимоги до професійної правосвідомості та правової культури, юристів. Обговорення відповідей на практичне заняття №1,3.
5. Поняття правового виховання. Його механізм. Обговорення відповідей на практичні завдання.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: правосвідомість, правова культура, правове виховання.

Схематичне завдання

Складіть схему складу правосвідомості.

Практичне завдання

1. Дайте письмові відповіді на завдання N5 і 6 "Практикуму" до теми 9 посібника керівника курсу "Основи загальної теорії права та держави". (Київ 1994).
2. Назвіть три необхідні якості представника тієї юридичної професії - (юрисконсульт організації, суддя, адвокат, прокурор, слідчий, викладач права тощо), яку Ви хотіли б обрати після набуття юридичної освіти.
3. Спираючись на власний життєвий досвід і відому практику правового виховання, сформулюйте пропозиції по покращенню правовиховної діяльності щодо населення України, зокрема молоді, у сучасних умовах.

Обов'язкові джерела для підготовки.

А. Нормативно-правові акти.

1. Закон України "Про статус суддів". Ст. 10 // "Голос України"

10.03.1993р.

2. Закон України "Про адвокатуру". Ст. 15 // "Голос України", 29.01.1993р.

3. Закон України "Про прокуратуру" Ст. 45. // Відомості Верховної Ради України. - 1991, №53. Ст. 793

4. Закон України "Про міліцію". Ст. 5, Голос України", 4 січня 1991р.

Б. Навчальна література

1. Коваленко А.И. Теория государства и права. - М., 1994.

2. Лившиц Р.З. Теория права. - М., 1993,

3. Общая теория государства и права /Под. ред. В.В.Лазарева. - М., 1997.

4. Общая теория права. //Под. ред. А. Пиголкин. - М., 1997.

5. Общая теория права. - Нижний Новгород. 1993. с. 474-494.

6. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права. Вид. 2-е - К., 1994; вид. 3-є.-К., 1995.

7. Рабінович П.М., Шмельова ГГ, Луць Л.А. Загальна теорія держави і права. Київ, -1993.-с. 49-52.

8. Сурилов А. В. Теория государства и права. - Киев-Одесса., 1989.

9. Словарь терминов по теории государства и права. - Харьков, 1997.

В. Спеціальна література

1. Афановская К.Н. Правовая культура и обеспечение прав человека. М., 1988. с. 8-28.

2. Васильев В.Л. Юридическая психология. - М., 1991.

3. Васькович Й. Проблеми правового виховання молоді // Право України, 1997, №1.

4. Головченко В.В. Право, мораль і правова культура. - К. 1990.

5. Головченко В.В. Повага і неповага до закону в різних історичних умовах. //Право України. 1992. №12.

6. Зелинский \Ф. Осознаваемое и неосознаваемое в преступном поведении. -Харьков, 385. Гл.2.

7. Коновалова В.Е. Правовая психология. - Харьков. 1990.

8. Котюк В.А. Поняття, структура та функції правових почуттів юриста. // Вісник КДУ. Суспільно-політичні науки. - 1991г №3.

9. Литвиненко А. Право та культура: теорія і практика // Право України, 1997, №6.

10. Рабинович П.М. Социалистическое право как ценность. - Львов. 1985. Розд.

11. Соколов Н.Я. Профессиональное правосознание юристов. - М 1988. Гл. 1. 12 Правовое воспитание молодежи. - К., 1985. Гл. 1,4.

**ТЕМА № 13. СУЧАСНИЙ ТИП ПРАВА
СОЦІАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ
(ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА)**

Теоретичні питання

1. Типологія правових систем як засіб пізнання (виявлення) їх соціальної сутності. Поняття історичного типу права та види таких типів. Принципи права: поняття, різновиди.

2. Майбутній прогнозований тип соціально-демократичного права: поняття, сутність. Загальнолюдські принципи права соціально-демократичного типу, їх клад.

3. Поняття перехідного типу права соціально-демократичної орієнтації. Його різновиди. Типологічні принципи (тенденції) права цього типу.

4. Конкретно-історичні принципи права сучасної України. Фактори, які впливають на їх втілення.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: тип права, соціально-демократичне право, перехідне право соціально-демократичної орієнтації, принципи права, загальнолюдські принципи права, типологічні принципи права, конкретно-історичні принципи права.

Схематичне завдання

Накресліть у зошиті схеми: а) загальнолюдських принципів права; б) типологічних принципів права соціально-демократичної орієнтації; в) конкретно-історичних принципів права сучасної України.

Практичне завдання

Проаналізуйте розділи І і П Конституції України та випишіть номери статей, в яких вміщені правила, що відображають соціальну сутність та принципи права сучасної України.

Обов'язкові джерела для підготовки.

А. Нормативно-правові акти. Документи.

1. Загальна декларація права людини //Права людини. - К.1989, 1992.
2. Конституція України. Розд. І і П

Б Навчальна література.

- 1 Коваленко А. Й. Теория государства и права. - У., 1994.

2. Лившиц Р.З. Теория права. - М., 1993.
3. Теория права к государства. /Под. ред. В.В.Лазарева. - М., 1997.
4. Общая теория права. Под. ред. А. Пиголкина. №., 199?
5. Общая теория права - Нижний Новгород. 1993. с. 474-494
6. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права. К., 1994, 1995.
7. Рабінович П.М., Шмельова ГГ, Луць Л.А. Загальна теорія держави і права. Київ -1993. -с. 49-52.
8. Сурилов А В Теория государства и права. - Киев-Одесса , 1989.

В. Спеціальна література.

1. Алексеев С.С. Теория права. - М., 1985. С.216-229.
2. Берман Г.Д. Западная традиция права: эпоха формирования. М. 1994, С, 48-60, 504-522.
3. Евинтов В.Й. Проблема общих принципов-права в современных западных концепциях международного права //Идеи мира и сотрудничества в современном международном праве. - К. 1990.
4. Лейст О. Сущность и исторический тип права. //Вестник Московского права. 19928 №1.
5. Лившиц Р.З. Современная теория права. Краткий очерк, - М., 1992. С. 88-90.
6. Нерсисянц В.С. Наш путь к праву. От социализма к цивилизму. М. 1992.
7. Опришко В.Ф. Основні положення проекту концепції розвитку законодавства України до 2005р. //Концепція розвитку законодавства України, - Київ, 1996. С. 3-17.
8. Рабінович П.М. Законодавство сучасної України: до характеристики тенденцій розвитку // Вісник Академії правових наук України. №7. - Харків, 1996. С. 14-17.
9. Рабінович П.М. Право сучасної України: тенденції та суперечності розвитку //Правова система України. Питання теорії і практики. - К. 1993.
10. Сильченко Н.В. Роль и место понятия "типология" в понятийном аппарате общей теории государства и права. //Право и правотворчество: вопрос теории. -М. 1982.
11. Словарь терминов по теории государства и права. -Харьков, 1997.
12. Фридмен Л. Введение в американское право. - М. 1992. С.25-27.
13. Эволюция современного буржуазного государства и права. - К, 1991, ст.141-149, 162-188.
14. Шемчушенко Ю.С. Теоретичні засади концепції розвитку законо-

давства України //(концепція розвитку законодавства України - К., 1996. С. 42-44.

15. Юридичний словник-довідник. К., 1996 (відповідні статті).

ТЕМА № 14. ПРАВОТВОРЧІСТЬ. ЗОВНІШНІ ФОРМИ ОБ'ЄКТИВНОГО ПРАВА.

Теоретичні питання

1. Правотворчість; поняття, види.
2. Форма права: поняття, види зовнішніх форм (джерел) права, їх зв'язок з типом права.
3. Основні риси та юридичні властивості нормативно-правових актів правої ворчість держав соціально-демократичної орієнтації принципи, стадії. 5. Нормативно-правові акти у сучасних Українських державах (загальна характеристика).

Термінологічне завдання

Засвойте визначення таких понять: Правотворчість, форма права, нормативно-правовий в. гг, норативно-правовий договірв нормативно-правовий прецедент.

Складіть схеми: а) загальноісторичних зовнішніх форм (джерел) права; б) стадії правотворчості.

Практичне завдання

Користуючись останніми випусками офіційних видань правотворчих орг-ж України, підберіть і запишіть у зошиті конкретні приклади: а) Закону України; б) Указу Президента України; в) постанови Кабінету Міністрів України; д) рішення Львівської обласної (міської) Ради; г) наказу або інструкції Міністерства освіти України;

А. Нормативно-правові акти.

1. Конституція України. Ст. 8 ч.2, 3; 9, ч.1; 57, ч.3; 58; 94, 4.5; 152 ч.2; 92 ч.2, п.8; 80, ч.3; 26; 35 4.4; 85, ч.1, п.3; 91-94; 106 п.29, 30.
2. Регламент Верховної Ради України. Гл. 6.10. //Відомості Верховної Ради України. 1994., №35. Ст. 338.
3. Закон України "Про правонаступництво України" від 12.09.91р., Ст. 3 //Голос України 24.09.1991.
4. Постанова Верховної Ради України «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР" від 12.09.1991. //Голос України. 24.09.1991.
5. Закон України "Про Президента України" Ст.7. //Відомості Верховної Ради України.-1991 .-№33.-Ст.446.
6. Закон України "Про Конституційний суд України" від 16.10.1996р.

Ст.22. //Голос України. 22.10.1996р.

7. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні // Відомості Верховної Ради України. 1997., №24. Ст.170 (Ст.59)

8. Закон України "Про міжнародні договори України" від 22.12.1993. Ст.7.17. //Відомості Верховної Ради України. 1994.-№10.-Ст 46

9. Закон України "Про всеукраїнський і місцеві референдуми" Ст.41, 44, 46. //Відомості Верховної Ради України. 1991. №33.-Ст 443

10. Закон України "Про підприємства в Україні", Ст 15, 16, 17. //Відомості Верховної Ради України. 1991. №24. Ст.27.

11. Закон України "Про колективні договори і угоди" від 1 07 1993 Ст 9 //Урядовий кур'єр 31.07.1993.

12. Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні, затверджене постановою Верховної Ради України від 17.12.1993. //Відомості Верховної Ради України.-1994.-№6.-Ст.30.

Б. Навчальна література

1. Коваленко А.И. Теория государства и права. - М., 1994.

2. Лившиц Р.З. Теория права., - М., 1993.

3. Теория права и государства. /Под ред. В.В.Лазарева. - М., 1997.

4. Общая теория государства и права Под ред. А.С.Пиголкина,- М., 1997.

5. Общая теория государства и права.- Нижний Новгород. 1993. С.49-51. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права. К., 1994, 1995.

6.. Рабінович П.М., Шмельова Г.Г., Луць Л.А. Загальна теорія держави і права. -К., 1993. С. 45-48.

7. Сурилов А. В. Теория государства и права. - Киев-Одесса., 1989.

8. Словарь терминов по теории государства и права. - Харьков, 1997.

9. Заєць А. Законодавча діяльність: деякі питання методології, теорії практики //Українське право. 1995.-№1.

10. Зивс С.Л. Формы права. - М.,1981. Гл. 2, 11.

11. Керимов Д.А. Культура и техника законотворчества. - М., 1991. Гл.1, 2, 3.

12. Колесник В. В. Судове рішення як джерело права США //Проблеми правознавства. Вип. 53.-К., 1992.

13. Марчук О-В, Правовая система США (историко-теоретический анализ).- К. 1992.-ГЛ.2Д

14. Опришко В. Законотворчість: сьогодні і завтра //Віче. 1996. №7. С.3-16.

15. Опришко В. Законодавство на перспективу //Політика і час. 1996.

№6. С.45-47.

16. Поленина С.В., Сильченко Н.В., Научные основы типологии нормативно-правовых актов.- М., 1987. Гл. 2,3.

17. Правовые формы деятельности в общенародном государстве. - Харьков. 1985. Гл.3.

18. Разумович Н.Н. Формы права. //Советское государство и право. 1988. №3.

19. Шаповал В.М. Норми правових звичаїв як засіб конституційного регулювання в зарубіжних країнах//Проблеми правознавства. Вип. 53.- К., 1992.

20. Шемшученко Ю.С. Теоретичні засади концепції розвитку законодавства України//Право України 1996. №8.

21. Шмельова Г.Г. Концепція закону: загальнотеоретичний аспект //Право України. 1992., №1.

22. Эволюция современного буржуазного государства и права,- К., 1991.

23. Юридичний словник-довідник. - К.,1996 (відповідні статті).

ТЕМА № 15. НОРМАТИВНО – ПРАВОВІ АКТИ ТА ІНШІ ФОРМИ ПРАВА УРАЇНИ.

Теоретичні питання

1. Закон України (поняття, види, офіційні джерела оприлюднення) і його місце у системі нормативно-правових актів. Конституція України - Основний Закон Української держави.

2. Підзаконні нормативно-правові акти державних органів України (поняття, види, офіційні джерела оприлюднення) та органів місцевого самоврядування.

3. Специфічні юридичні акти, які можуть набувати нормативно-правового значення за законодавством України.

4. Інші форми права в Україні.

5. Чинність нормативно-правових актів України у часі.

6. Чинність нормативно-правових актів України у просторі та за колом осіб.

Термінологічні завдання

Засвойте визначення понять: закон; підзаконні нормативно-правові акти; юридична сила нормативно-правового акта; чинність нормативно-правового акта; пряма, зворотня та переживаюча чинність у часі

нормативно-правового акта.

Схематичне завдання

Складіть схему всіх видів нормативно-правових актів України.

Практичне завдання

Дайте письмові відповіді на завдання № 4 "Практикуму" до теми 12 посібника керівника курсу "Основи загальної теорії держави і права" (Київ, 1994).

Обов'язкові джерела для підготовки.

А. Нормативно-правові акти.

1. Конституція України, ст. 8 ч. 2,3; 9, ч.1; 57, ч. 3; 58; 75; 85; ч. 3; 91; 94,ч.5;106 ч.3; 117; 135; 136; 144;152ч.2;92ч.2,п.8;80,ч.3;26;35ч.4;85,ч.1, п.3; 91-94; 106 п.29,30.

2. Регламент Верховної ради України. Гл. 6. //Відомості Верховної Ради України. 1994. №35.СТ.338.

3. Про порядок опублікування Законів УРСР, постанов та інших актів Верховної Ради УРСР від 6.09.80. //Відомості Верховної Ради УРСР. 1980 № 34. Ст. 54.

4. Закон України "Про президента України" ст. 7. //Відомості Верховної Ради України 1991. №33.446.

5. Постанова Верховної Ради України "Про порядок тимчасової дії на території України законів СРСР" від 12.09.91. //Голос України 24.09.91.

6. Закон України "Про правонаступництво України" від 12.09.91. ст. 3. //Голос України 24.09.91.

7. Закон України "Про всеукраїнський і місцеві референдуми" від 3.07.91 сі. 41, 44, 46. //Відомості Верховної Ради України 991 № 33.

8. Закон України "Про прокуратуру" від 05.11.91 ст. 24 //Відомості Верховної Ради України 1991. № 53 ст. 793.

9. Закон України "Про надзвичайний стан" від 26.06.92. ст. 8 ч. 3 ст.11 //Голос України 5.03.92.

10. Закон України "Про державний кордон України" від 17.11.91. ст.ст. 1, 3, 5. //Голос України. 18.12.91.

11. Угода між державами-учасницями СНД "Про порядок вирішення спорів пов'язаних із здійсненням господарської діяльності" // "Голос України". 14.01.93.

12. Указ Президента України "Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності" від 10.06.1997р. //Офіційний вісник України. 1997, число 24, с.

13. Закон України "Про правовий статус іноземців" від 4.02.94. ("Урядовий кур'єр" 5.03.94.)

14. Закон України "Про конституційний суд України" від 16.10.96. ст.22. //Голос України 22.10.1996.
15. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні // Відомості Верховної Ради України. 1997, №24. Ст. 170 (Ст.59).
16. Закон України "Про міжнародні договори України" від 22.12.93. ст.7 -17 //Відомості Верховної Ради України. 1994. № 10ст. 46.
17. Закон України "Про підприємства в Україні" ст. 15, 16, 17. // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 24 ст. 272.
18. Закон України "Про колективні договори і угоди" від 1.07.93. ст. 9. //Голос України 31.07.93.
19. Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні, затверджене постановою Верховної Ради України від 17.12.93. // Відомості Верховної Ради України 1994 № 6. ст. 30.

А. Навчальна література.

1. Коваленко А.И. Теория государства и права. - М. 1994,1997.
2. Колодій А.М., Копейчиков В.В. та інші. Теорія держави і права. - К. 1995,1997.
3. Лившиц Р.З. Теория права. - М. 1993.
4. Теория права и государства. /Под. ред. В.В.Лазарева. - М. 1997.
5. Общая теория государства и права. /Под. ред. А.С. Пиголкина. - М. 1997.
6. Общая теория права. - Нижний Новгород. 1993. с. 325-331.-
7. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права. - К. 1994, 1995.
8. Рабінович П.М., Шмельова Г.Г., Луць Л.А. Загальна теорія держави і права. -ОС. 1993.С. 54-59.
9. Словарь терминов по теории государства и права. - Харьков, 1997.

Б. Спеціальна література.

1. Белкін Д. Конституція України - закон прямої дії // Право України. 1997, №1.
2. Галянтич М. Колізія нормативних актів: вимушений шлях розвитку права? // Право України. 1996, №.6.
3. Рабінович Г.Ш. Права людини у Конституції України - К , 1997 О 11-19
4. Шиловост О. Об официальном опубликовании законов // Российская юстиция. 1995. №6

**ТЕМА № 16. СИСТЕМА ПРАВА І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ
ЗАКОНОДАВСТВА*****Теоретичні питання***

1. Правова система (поняття.склад). Види (сімі) сучасних правових систем, їх загальна характеристика.
2. Поняття системи права і структури права. Елементи системи права. Поняття галузі права та їх види. Критерії (підстави) утворення галузей права. Поняття інституту права, їх види.
3. Система законодавства та її структура поняття, види.
4. Систематизація нормативно-правових актів: поняття, призначення. Способи систематизації та їх види.
5. Правотворча (законодавча) техніка поняття.склад та значення для удосконалення законодавства в Україні/. Юридична стилістика.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: правова система, система права, структура системи права, предмет правового регулювання, метод правового регулювання, галузь права, інститут права, система законодавства, систематизація нормативно-правових актів, інкорпорація, кодифікація, юридична техніка, юридична стилістика.

Схематичне завдання

1. Складіть схему галузей сучасного права України.
2. Складіть схему форм /способів/ систематизації законодавства, та їх різновидів.
3. Дайте письмові відповіді на завдання N1,2 "Практикуму" до теми 13 посібника керівника курсу "Основи загальної теорії права та держави" (Київ 1994.)
4. Общая теория права - Нижний Новгород. 1993 с. 325-331
5. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права. - К. 1994, 1995..
6. Рабінович П.М., Шмельова Г.Г., Луць Л.А. Загальна теорія держави і права. -К 1993 С. 54-59.
7. Сурилов А.В. Теория государства и права. - Киев-Одесса. 1989
8. Спиридонов Л.И. Теория государства и права. - М. 1996.

В. Спеціальна література.

1. Алексеев С.С. Общая теория права. Т.2.-М.,1982.-С.251-267.
2. Алексеев С.С. Теория права. - М.,1995.-С.99-110.
3. Давид Р. Основные правовые системы современности. М.,1988. С.38-48, 238-240.

4. Копейчиков В.В. Питання кодифікації законодавства України //Вісник Академії правових наук України. - Харків. 1994. №2.
5. Окіншевич Л. Вступ до науки про право і державу. -Мюнхен. 1987. С. 117-139.
6. Погорілко В., Малишко М. Правова система України: стан та перспективи розвитку//Віче. 1993, №9. С.23-24.
7. Рабінович П.М. Законодавство сучасної України: до характеристики тенденції розвитку // Вісник Академії правових наук України. - Харків, 1996. - №7. -С. 14-17.
8. Саидов А.Х. Сравнительное правоведение и юридическая география мира. М.1993
9. Тихомиров Ю.А. Проблемы сравнительного законовдения // Государство и право. 1993, №8. Ю.Тиунова Л.Б. Системне зв'язи правової дійсності. -Санкт-Петербург, 1991.
11. Шемшученко Ю.С. Конституційні засади системи законодавства України. //Вісник Академії правових наук України. -Харків.- Вип.І. 1993. -С. 22-25.
12. Шмельова Г.Г. Юридичні засоби удосконалення змісту і форми законодавства // Концепція розвитку законодавства України. - К., 1996.К

ТЕМА № 17. ПРАВО (ЮРИДИЧНІ) НОРМИ

Теоретичні питання

1. Норма права (поняття та ознаки).
2. Структура правової норми. Види гіпотез, диспозицій, санкцій правових норм.
3. Форму, викладу правових норм у статтях нормативно-правових актів. Співвідношення юридичної норми і статті нормативного акта.
4. Види правових норм.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять норма права, гіпотеза, диспозиція, санкція правової норми.

Схематичне завдання

Складіть схему різновидів норм права.

Практичне завдання

Проаналізуйте структуру і визначіть вид норм права, що вміщені у наступних нормативно-правових актах: а) ст. 22, 70, 71 Кримінально-процесуального Кодексу України;

б) ст. 163, 164 Цивільно-процесуального Кодексу України;

- в) ст. 45-44, 334 Цивільного Кодексу України;
- г) ст. 107,112 Кримінального Кодексу України;

А. Нормативно-правові акти.

1. Кримінальний кодекс України; Цивільний Кодекс України; Цивільно-процесуальний кодекс України; Кримінально-процесуальний Кодекс України.
2. Навчальна література.
3. Коваленко А.И. Теория государства и права. - М., 1994.
4. Колодій А.М., Копейчиков В.В. та ін. Теорія держави і права. - К., 1994; 1997.
5. Лившиц Р.З. Теория права. - М., 1993.
6. Теория права и государства. /Под. ред. В.В.Лазарева. М., 1997.
7. Общая теория права. /Под. ред. А. Пиголкина. - М., 1997.
8. Общая теория права. - Нижний Новгород. 1993. с. 474-494.
9. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права. - К., 1994, 1995.
10. Рабінович П.М., Шмельова Г.Г., Луць Л.А. Загальна теорія держави і права. -Київ. 1993. С. 49-52.
11. Словарь терминов по теории государства и права. - Харьков, 1997.
12. Хропанюк В.Н. Теория государства и права. - М., 1996.

В. Спеціальна література.

1. Кокошин В. Логічна структура норм права (деякі практичні аспекти) // Право України, 1995, №7.
2. Норм советского права. Саратов. 1987. Гл. 2, 3, 5.
3. Баранов В.М. Истинность норм советского права.-Сзратов. 1989. Гл.2.
- 4 Рбушкин Н.Н. Запрещающие нормы в советском праве.-Казань. 1990.

ТЕМА № 18. ПРАВОМІРНА ПОВЕДІНКА, РЕАЛІЗАЦІЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВОВИХ НОРМ.

Теоретичні питання

1. Правомірна поведінка (поняття, соціальна сутність, види).
2. Поняття реалізації правових норм.
3. Застосування правових норм (поняття, основні риси). Загальні вимоги правильного застосування норм права.
4. Правозастосувальні акти: поняття, ознаки, види.
5. Основні стадії застосування правових норм.
6. Прогалини в законодавстві та їх подолання при його застосуванні.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення таких понять: правомірна поведінка; реалізація правових норм; використання, виконання, дотримання правових норм; застосування норм права, прогалина в законодавстві, аналогія закону і аналогія права.

Практичне завдання

Дайте письмові відповіді на запитання № 2, 3, 5, 6 "Практикуму" до теми 17 у посібнику керівника курсу "Основи загальної теорії права та держави" (К., 1994).

А. Нормативно-правові акти

1. Цивільно-процесуальний кодекс України. Ст. 313-314.
2. Кримінально-процесуальний Кодекс України. Ст. 367-371.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Ст. 7, 283.

Б. Навчальна література

1. Алексеев С.С. Государство и право. Начальный курс. - М. 1996.
2. Коваленко А.И. Теория государства и права. - М., 1994
3. Котюк В.О. Теория права. - К., 1995
4. Лившиц Р.З. Теория права. - М., 1993.
5. Теория права и государства. /Под ред. В.В.Лазарева. - М., 1997.
6. Общая теория права. /Под ред. А.С. Пиголкина. - М., 1997.
7. Общая теория права. - Нижний-Новгород. 1993. С. 228-244."
8. Общая теория права и государства. - М. 1996.
9. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права. Вид. 2-е К., 1994. Вид. 3-ге. К., 1995.
10. Рабінович П.М., Шмельова Г.Г., Луць Л.А. Загальна теорія держави і права., -К.,1993.
11. Сурилов А.б. Теория госудзрства и права,- Киев - Одесса 1989.
12. Словарь терминов по теории государства и права - Харьков, 1997.
13. Теория государства и права. Курс лекций.- М.-1996
14. Теория государства и права. Учебное пособие. 4.2-Сктеринбург. 1994.
15. Теорія держави і права /Під ред. В.В.Копейчиковз - Київ 1995, 1997
16. Хропанюк В Н Теория государства и права,- М., 1996

Спеціальна література.

1. Боннер А.Т. Законность и справедливость в правоприменительной деятельности. - М., 1991. Гл. 1
2. Гойман В.Й. Действие права. - М., 1992.

3. Ерчиов В.В. Судебное правоприменение (теоретические и прагматические проблем). - М., 1991. Гл. 1.
4. Карташов В.Н. Юридическая деятельность: понятие, структура, ценность. -Саратов., 1989. с. 154-165.
5. Луць Л.А. Правозастосовча діяльність потребує вдосконалення. //Рад. право. 1989. №4. с. 57-60.
6. Маликов М.К. Проблемы реализации права. - Казань. 1988. Гл. 2, 3.
7. Управленческие процедуры. - М., 1988. Гл. 5.
8. Тихомиров А. Действие закона. - М., 1992.
9. Правове форми діяльності в общенародном государстве. - Харьков. 1985.С. 52-70.
10. Правоприменение в Советском государстве. - М., 1985. с. 5-36, 71-87.
11. Рабінович П.М. Застосування права. // Українська радянська енциклопедія. -Т.4. К. 1979.
12. Рабінович П.М. Аналогія права. //Українська радянська енциклопедія. Т.1. - К. 1977. С.210.
13. Шмелева Г.Г. Конкретизация юридических норм в правовом регулировании. Львов. 1988. с. 63-77.

ТЕМА № 19. ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВОВИХ НОРМ

Теоретичні питання

1. Поняття і суть тлумачення юридичних норм та його роль у застосуванні та реалізації права.
2. Види тлумачення - роз'яснення.
3. Види тлумачення - уяснення.
4. Інтерпретаційно-правові акти: поняття, види, юридичні властивості.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: тлумачення норм права, тлумачення-уяснення, тлумачення-роз'яснення, інтерпретаційно-правовий акт.

Схематичне завдання

Складіть схему: з) видів тлумачення - уяснення; б) видів тлумачення -роз'яснення правових норм.

Практичне завдання

Виконайте у письмовій формі завдання № 1-6, що подані у практикумі до теми 18 посібника керівника курсу "Основи загальної теорії права та держави" (Київ, 1994.)

Обов'язкові джерела для підготовки

1. Конституція України. Ст.147ч. 2; Ст. 150. 6. Навчальна література
2. Алексеев С.С. Государство и право. Начальный курс. - М. 1996.
3. Коваленко А.Й. Теория государства и права. - М., 1994
4. Котюк В.О. Теорія права. - К., 1995
5. Лившиц Р.З. Теория права. - М., 1993.
6. Теория права и государства. /Под ред.ДВ.Лазарева. - М., 1997.
7. Общая теория права. /Под. ред. А.С. Пиголкина. - М., 1997.
8. Общая теория права. - Нижний-Новгород. 1993. С. 228-244.
9. Общая теория права и государства. Учебник.-М.-1996.
10. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права. Вид. 2-е - К., 1994. Вид. 3-те. - К., 1995.
11. Рабінович П.М., Шмельова Г.Г, Луць Л.А. Загальна теорія держави і права., К.,1993.
12. Сурилова А.В. Теория государства и права.- Киев - Одесса. 1989.
13. Словарь терминов по теории государства и права. - Харьков, 1997.
14. Теория государства и права. Курс лекций.- М.-1996.
15. Теория государства и права. Учебное пособие. 4.2-Екатеринбург. 1994.
16. Теория держави і права. /Під ред. В.В.Копейчикова. - Київ. 1997.
17. Спиридонов Л.И. Теория государства и права.- М., 1996. В. Спеціальна література.
18. Дроздов Г.В. Правовая природа разъяснений закона всшими органами судебной власти // Государство и право. 1992, №1.
19. Правоприменение в Советском государстве. М., 1985. Гл. 3.
20. Спасов В.П. Закон и его толкование. М., 1986. С. 2-39.
21. Четверний В.А. Демократическое конституционное Государство. Вопрос теории. М., 1993. с. 120-126.
22. Шмелева Г.Г. Конкретизация юридических норм в правовом регулировании. Львов, 1988.С.58-63.

**ТЕМА № 20. ПРАВОПОРУШЕННЯ
І ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ***Теоретичні питання*

1. Поняття, ознаки та склад правопорушення.
2. Види правопорушень. Стан та причини правопорушень в сучасних умовах України. Шляхи усунення цих причин.

3. Поняття та основні риси юридичної відповідальності.

4. Принципи та функції юридичної відповідальності у державах соціально-демократичної орієнтації.

5. Види юридичної відповідальності, їх стадії.

Термінологічне завдання

Засійоите визначення понять: правопорушення, відповідальність.

Схематичне завдання

Складіть схему: а) складу правопорушень; б) видів правопорушень; юридичної відповідальності.

Практичне завдання

Дайте письмові відповіді на завдання № 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11 з "Практикуму", поданого до теми 20 посібника керівника курсу "Основи загальної теорії права та держави" (Київ, 1994).

А. Нормативно-правові акти.

1. Конституція України. Ст.27ч.4,28ч. 1,29,41 ч. 5,55ч. 5, 56, 58ч.2, 60, 61, 62-4- 63, 68ч.2, 80ч.2,3, 92Ч.1.П.22,1524.3.

2. Кримінальний Кодекс України. Ст.7, 8, 9,10.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Ст.ст.9-12, 23, 33.

4. Кодекс законів про працю України. Ст. 147-152.

5. Цивільний Кодекс України. Ст. 440-456.

Б. Навчальна література.

1. Коваленко А.И. Теория государства и права. - М.,1994.

2. Колодій А.М., Копейчиков В.В. та ін. Теорія держави і права. - К.,1995,1907.

3. Лившиц Р.З. Теория права. - М.,1993.

4. Теория права и государства. /Под ред.В.В.Лазарева. - М.,1997.

5. Общая теория права. /Под ред.А.С.Пиголкина. - М.,1997.

6. Общая теория права. - Нижний Новгород. 1993.

7. Основ теории государства и права. - М.,1988.Гл.26,27.

8. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. - К.,1994,1995

9. Рабінович П.М.,Шмельова ГГ, Луць Л.А.. Загальна теорія держави і прав3-' К.,1993. С.45-48.

10. Сурилов А. В. Теория государства и права. - Киев-Одесса, 1989.

11. Словарь терминов по теории государства и права. -Харьков, 1997.

12 Теория государства и права. - М., 1986.Гл. 19.

13. Теория государства и права. - М.,1987.Гл.28,§2,3.

14. Теория государства и права. -Л., 1987. Гл.22, §2,3.
15. Теория государства и права. / Под ред. Манова Г.Н. - М.,1996

Спеціальна література.

- 1 Брагко Л Г Правоохранительная система (Вопрос теории) М , 1991 Гл. 2.
2. Денисов Ю.А. Общая теория правонарушения и ответственности: социологические и юридические аспекты. - Л. 1983. Гл.1 § 2 Гл 3 § 2
3. Карпец И.И. Преступность: иллюзии и реальность. - М., 1992. с. 69-81, 252-261.
4. Леист О.З. Понятие ответственности в теории права \ \ Вестник МГУ. Серия право. 1994,№1.
5. Малеин Н.С. Правонарушение: понятие, причины, ответственность - М 1985 с. 6-28, 130-152.
6. Рабинович П.М. Административне правонарушения несовершеннолетних: вид, причин, профилактика. - Киев. 1989. Гл. 1, 2.
7. Русинов Р.К., Кожевников С.Н., Минникес И.А. Правонарушение и юридическая ответственность. - Иркутск. 1989. Гл. 2, 3.
8. Юридичний словник-довідник. - К., 1996.

Для нотаток

